

HER ŐEYE RAĞMEN!

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2021 YILI RAPORU

KA
OS
GL

estimelin kuruluğu
heteroseksualları de
eğnle siresenli

HER ŐEYE RAĞMEN!

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI

2021 YILI RAPORU

Hazırlayan
Kerem DİKMEN

Katkıda Bulunanlar
Defne Güzel *Veri girişleri*
kaosgl.org *Haber kaynağı*
Ateş Alpar *Fotoğraflar*
Murat Köylü

Yayımlayan
Kaos GL Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

Birinci Baskı
10 Şubat 2022, Ankara

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği
PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere ankaya - Ankara
Telefon: +90 312 230 0358
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: bilgi@kaosglderneği.org
www.kaosgl.org
www.kaosglderneği.org

Tasarım
Ceket Medya

*Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) desteğiyle yayımlanmıştır.
Bu, rapor içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.*

HER ŐEYE RAĞMEN!

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2021 YILI RAPORU

Hazırlayan:
Kerem DİKMEN

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ	7
B. ANAHTAR BULGULAR	10
C. ARKA PLAN	12
Ç. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BİLGİ VE DOKÜMANTASYON SİSTEMATİĞİNE GÖRE OLUŞTURULMUŞ HAK BAŞLIKLARINDA LGBTİ+'LARIN DURUMU	25
1. Yaşam Hakkı:	26
2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı:	27
3. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı	29
4. Özel Hayata Saygı Hakkı	29
5. Seyahat Etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı	30
6. Üreme Hakkı	31
7. Bilgi Edinme Hakkı	32
8. İfade Özgürlüğü	32
9. Çalışma Hakkı	33
10. Sosyal Güvenlik Hakkı	34
11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı	35
12. Mülkiyet Hakkı	37
13. İtibarın Korunması Hakkı	38
13.a. Genel Olarak	38
13.b. Nefret Söylemi	38
13.c. Askere Alma Süreçleri	40
14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı	40
15. Siyasi Katılım Hakkı	41

16. Yabancıların Hakları	41
17. Mültecilerin Hakları	42
18. Sanık Kişilerin Hakları	42
19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin Hakları	43
20. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı	43
21. Eğitim Hakkı	44
22. Evlenme veya Aile Kurma Hakkı	44
23. Mal ve Hizmetlere Erişim	45
E. TAVSİYELER	46
1. Türkiye Büyük Millet Meclisine	46
2. Cumhurbaşkanlığına	47
3. Uluslararası Paydaşlara	49
a. Avrupa Konseyine	49
b. Avrupa Birliğine	49
F. SONUÇ	50
G. KAYNAKLAR	51

A. GİRİŞ

Kaos GL olarak 2007 yılından beri Türkiye'deki LGBTİ+'ların insan hakları ihlallerini raporluyor, raporu tespit ve önerilerimizle birlikte paydaşlarımız ve kamuoyuyla paylaşıyoruz. Bu raporlamalarda kullanılan verilerin tamamına yakını, Kaos GL'nin medya izleme faaliyeti sırasında objektifine giren haberlerin veya haber ajansından takip edilen günlük bültenlerin içerisinde yer alan haberlerin sırf raporlama için oluşturulmuş veritabanına aktarılması yoluyla elde ediliyor. Bununla birlikte Kaos GL'nin kurumsal olarak verdiği danışmanlıklar veya sivil toplum ilişkileri, kişisel ilişkiler ve mesleki ilişkilerle elde ettiği bilgiler de veritabanının medya izleme dışındaki kaynağını teşkil ediyor. Bu da haber ajanslarına yansımayan, kurumsal veya kişisel ilişkiler yoluyla da öğrenemediğimiz ihlal verisine ulaşamamız anlamına geliyor. Veriye ulaşamamanın sonucuysa ihlali raporlaştıramamamız. Bu nedenle bu raporda bilgisi verilen ihlallerin Türkiye'nin çok çok küçük bir ölçeğini yansıttığını okurların dikkatine önemle sunarız. Gene de raporu oluştururken araştırma sırasında elde edilen verinin illere göre dağılımını da paylaşacağız. Böylelikle okur da Türkiye ölçeğine istatistik yayılsa idi nasıl bir niceliğe ulaşabiliriz sorusunu kendi zihninde yanıtlayabilecektir.

Öte yandan haber ajansları haber değeri olabilecek olayları bizlere sunabilmektedir ancak böyle bir "değeri" olmadığı düşünülen olaylar medyanın radarına girmediği için medya izleme sırasında bize de ulaşmamaktadır. Oysa olgunun haber bakımından değeri ile bir insan hakları ihlali açısından veri olarak değeri farklıdır. Bundan ayrı olarak uğradığı hak ihlalinin çoğalmaması veya ağırlaşmaması için çoğu zaman LGBTİ+'lar cinsel yönelim, cinsiyet kimliği gibi öz kimliklerini ifade eden bilgileri paylaşmamaktadır. Bu da rapora süzülen verinin dahi oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Geçtiğimiz sene özellikle Kaos GL İnsan Hakları Programı olarak bir dizi tartışma yürüttük ve insan hakları raporunu yeniden yapılandırmaya karar verdik. Bu kapsamda zaten bir önceki raporla terk etmiş olduğumuz "verileri olduğu gibi aktarma yöntemi" yerine verileri sayı veya istatistik olarak raporda paylaşacağız ancak raporun son kısmındaki listede yer alan linklerde, raporu açığa çıkaran veri setine de isteyenlerin ulaşmasına imkan sağlayacağız.

Gene de kamuoyunun da yakından bildiği veya bizim belirlediğimiz bazı vakaları rapor içinde ayrıntısı ile göreceksiniz ve bu vakalarda hak kaybına uğramış LG-BTİ+'ların beyanlarını da ilgili yerlerde okuyabileceksiniz.

Kaos GL LGBTİ+'ların İnsan Hakları Raporu, 1982 yılında oluşturulan HURIDO-CS (Uluslararası İnsan Hakları Bilgi ve Dokümantasyon Sistemleri) sistematığı baz alınarak geliştirilmiş bir veritabanına araştırma sonucu elde edilen bilgilerin aktarılması ile oluşmaktadır. Kaos GL bu sistematik içerisinde doğrudan hedef gösterilerek sarf edilen ve kimi zaman şiddet çağrısı da içeren nefret söylemlerine karşı devletin pozitif yükümlülük ihlallerini "itibarın korunması hakkı" başlığı altında ele alacak, bunun dışında Avrupa Konseyi denetim mekanizmalarında yer aldığı şekilde özel hayata saygı hakkı ihlallerindeki "özel hayat" kavramını, yaşayan bir şemsiye kavram olarak değerlendirecektir. İnsan hakları belgelerinde tanınmış hakları içeren bu sistemde yer alan nefret söylemi, nefret suçları, çalışma ve istihdam gibi bazı başlıklar, Kaos GL'nin Medya İletişim Programı veya İnsan Hakları Programları tarafından ayrıca raporlaştırılmaktadır. İlgili başlıklarda bu raporlara erişim bilgisini vermekle yetineceğiz.

Rapor içerisindeki bazı veriler, 2020 yılından önceki verileri de içerebilir. Bunun nedeni bu verilere dayanak olay ve yargı süreçlerinin 2021 yılı içerisinde bir aşama kaydetmesidir.

Önceki raporlarımızdan farklı olarak bu defa tespit edilen hak ihlallerini gidermeye katkı sağlayacak "tavsiyeler" de ayrı bir başlık altında paylaşılmıştır. Türkiye gibi LGBTİ+ haklarının devlet tarafından sistematik olarak ihlal edildiği, pozitif yükümlülüklerin ise yerine getirilmediği bir ülkede raporda yer verilen tavsiyelerin, bu ihlallerin tümünü sona erdirmek için sayı ve içerik bakımından yeterli olmadığı farkındayız. Bu anlamda tavsiyelerin sadece burada tespit edilen ihlallerle ilişkili olduğunu ve tavsiyeler bütünü'nün bir parçası olabileceğini önemle hatırlatırız. Öte yandan bu tavsiyeler sivil toplum olarak bütün taleplerimizi yansıtmamaktadır. Önerilerin Türkiye'nin içinde bulunduğu insan hakları krizinin LGBTİ+ hakları boyutunda en öncelikliler olarak ele alınması gerektiğini belirtmek isteriz.

Son olarak tavsiye kısmında cumhurbaşkanlığının ayrı bir başlık altında ele alındığı görülecektir. Bilindiği üzere Türkiye Cumhuriyeti, anayasasında yapılan değişiklikle kendine özgü bir başkanlık sistemi ile yönetilmekte, bakanların tasarrufları üzerinde meclis denetimi veya gensoru usulü bulunmamaktadır. Yürütme

yetkisi tek başına cumhurbaşkanlığınca kullanılmaktadır. Bunun sonucu olarak devletin yürütme işlerinin parçası olan her türlü kurum ve kuruluşla ilgili tavsiyeler doğrudan cumhurbaşkanlığının kurumsal yapısına yöneltilmiştir.

Rapora yaptığı katkılar nedeniyle görüşme taleplerimizi kabul eden hak sahipleri İlay, İsim, Mert, Hikmet, Burçay'a teşekkür ederiz, katkıları LGBTİ+'ların ihlal edilen haklarının hak sahiplerinde yarattığı etkiyi daha görünür kıldı.

Bu raporun ilk planlamasında fotoğraflara yer vermek gibi bir düşünce yoktu. Dolayısıyla sene içerisinde buna ne içerik ne de mali olarak hazırlık yaptık. Ancak değerli Ateş Alpar fotoğraf arşivini tamamen gönüllü olarak bize açarak raporda kullanmamıza izin verdi. Kendisine raporun daha okunur olması için yaptığı bu katkı nedeniyle teşekkür ederiz.

B. ANAHTAR BULGULAR

2021, LGBTİ+'lar açısından, önceki yıllardan süregelen hak ihlallerinin derinleştiği, bunların yanına yeni alanlarda yeni hak ihlallerinin eklendiği bir yıl olmuştur. Seçilmiş veya atanmış üst düzey kamu yöneticileri ve siyasetçilerin ürettiği ve yaydığı nefret söylemine paralel olarak devlet destekli medya ile sürdürülen nefret kampanyası, LGBTİ+'lar açısından insan haklarında önemli bir gerileme anlamına gelmiştir. 2021'e Cumhurbaşkanı, bakanlar ve üst düzey kamu yöneticileri dahil olmak üzere seçilmiş ve atanmışların, LGBTİ+'lara dönük kimi zaman nefret söylemi de içeren ayrımcı söylemleri damga vurmuştur.

Geçmişte yaşanan nefret cinayetlerinin 2021 yılında sonuçlanan davalarında verilen kararlar, bu cinayetlerdeki nefret saikinin ele alınmadığını ortaya koymuştur. Ceza politikası nefret cinayetleri ile ilgili topluma ve faillere caydırıcı bir mesaj vermekten uzaktır.

LGBTİ+'lara dönük suç eylemlerine karşı cezasızlık politikası devam etmektedir. Şikayet hakkına erişim önündeki engeller devam etmiştir.

LGBTİ+'ları sembolize eden ifade araçlarının idari kısıtlılıklarla karşılaşması, geçmişte de yaşanmış ihlallerdir. 2021 yılı ise ceza hukuku anlamında gökkuşağı, trans bayrağı gibi sembollerin ceza soruşturmalarına ve davalarına konu edildiği bir yıl olarak önceki yıllardan negatif yönde ayrılmıştır.

LGBTİ+'ların mal ve hizmetlere erişiminin daha yaygın şekilde engellendiği gözlenmiştir. LGBTİ+'lara dönük şiddet olayları artmış, daha önce örneğine sık rastlanmadık biçimde şiddet faillerinin bu şiddet olaylarını sosyal medya aracılığı ile yaygınlaştırması dikkat çekmiştir.

Polis tarafından sürdürülen şiddet, kötü muamele veya işkence boyutlarına ulaşmıştır. Karar alıcılar, kolluk güçleri aracılığıyla LGBTİ+'ların toplanma özgürlüklerini şiddet yoluyla bastırmıştır. Devletin toplanma alanı olarak gösterdiği yerlerde valiliklere başvurularak yapılmak istenen etkinliklere dahi izin verilmemiştir.

Öte yandan sözde onarım terapileri yapan klinikler faaliyetlerine devam etmiştir, bunların faaliyetlerine dönük bir engelleme yoktur ve işkence anlamına gelen bu terapiler¹ medyada yaygın olarak desteklenmektedir.

¹ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/SexualOrientationGender/Pages/ReportOnConversiontherapy.aspx>

LGBTİ+'lar tarafından 2021 yılı içerisinde organize edilen istisnasız bütün açık hava etkinlikleri valilikler veya kaymakamlıklar aracılığıyla yasaklanmıştır. LGBTİ+'ların bu yıl içerisinde hiçbir şekilde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı kullanımını söz konusu olmamıştır.

LGBTİ+ hak örgütleri gerekçesiz devlet denetimleri ile baskılanmaya devam etmiştir. Bu baskılar Kitle İmha Silahlarının Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanun'un, bu kanunla ilgisi bulunmayan Dernekler Kanunu'nda yaptığı değişikliklerle daha da yoğun bir hal almıştır.

Transların insan hakları yoğun olarak ihlal edilmektedir. 2021 yılı içinde herhangi bir ilerleme söz konusu değildir. Hukuki tanıma oldukça zorlu bir sürecin takibini zorunlu kılmaktadır. Translar bu süreçlerde fiziksel, ruhsal bütünlüklerine müdahaleleri kabul etmeye zorlanmakta, zorunlu hormon kullanımı ile istem dışı konsültasyona maruz bırakılmaktadır.

İstihdam ve çalışma yaşamının çalışanları güvenceden yoksun kılan genel kuralsız yapısı, LGBTİ+'lar açısından daha da hak kaybı üreten bir mekanizmaya dönüşmüştür.

Üniversitelerdeki uygulamalar, yurt sorununu da kapsayacak şekilde LGBTİ+'ların eğitim hakkına erişimi önünde aşılmaz bir engele dönüşmüştür.

LGBTİ+'ların yaygın olarak mağduru olduğu nefret söylemi ve aşağılamalara karşı ceza hukuku mekanizmaları hayata geçirilmemiştir. Böylelikle LGBTİ+'ların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı yaygın olarak ihlal edilmiş, bu yönde yayın yapan medya organları Basın İlan Kurumu aracılığıyla devlet tarafından maddi olarak desteklenmiştir. Yargı sistemi ise kararlarıyla LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemine karşı etkisiz araç olmaya devam etmiştir.

Bu total gerileme ILGA Europe gibi Avrupa Konseyi bölgesinde izleme yapan kuruluşların da araştırmalarında bulgulanmış, Türkiye Cumhuriyeti bu bölgede Azerbaycan'dan sonra LGBTİ+ haklarına erişimde en kötü konumda ikinci ülke olmuştur. Parametrelere göre insan haklarına ve eşitliğe saygı endeksinde durumu %2'dir.

C. ARKA PLAN

2021 yılı genel olarak insan hakları, özel olarak da LGBTİ+ hakları alanında uygulama, yasa ve politikalar bağlamında ciddi bir gerilemeye tanıklık etti. Bir yandan salgının yeniden ürettiği eşitsizlikler ve hak ihlalleriyle mücadele eden LGBTİ+'lar, diğer yandan artan sistematik devlet baskısıyla karşı karşıya kaldı.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ OLAYLARI NEFRET VE ŞİDDETİ KÖRÜKLÜYOR

Kamuoyunda “kayyum rektör” olarak hitap edilen Melih Bulu'nun, 1 Ocak 2021'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne atandığı; 2 Ocak 2021 tarihli Resmi Gazetede² duyuruldu. Bu atama aynı zamanda 1980 askeri darbesinden bu yana üniversite dışından yapılan ilk rektör atamasıydı. Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerinin atama kararına karşı tepkisi hızlı ve örgütlü bir biçimde, atama kararından sonraki ilk mesai günü olan 4 Ocak 2021'de gerçekleşti. “Homofobik Rektör İstemiyoruz”, “Cinsiyetçi Rektör İstemiyoruz”; öğrenci eylemleri ön plana çıkan sloganlardan bazılarıydı. Üniversite bileşenleri bu atamayı, aynı zamanda okuldaki örgütlü LGBTİ+'lara ve onların kurumlarına dönük tasfiye girişiminin ilk adımı olarak yorumladılar, sürecin devamı ise Boğaziçi Üniversitesinde yaşanan hak ihlallerinin bütün Türkiyeli LGBTİ+'lara dönük nefret söylemi ve devlet şiddetinin sıçrama tahtası olduğunu ortaya koydu.

Üniversitedeki ilk eylemliliğin ardından özel hareket timleri tarafından uzun namlulu silahlar kullanılarak yapılan gece baskınları ve bu baskınlar sonucunda gözaltına alınan ve aynı zamanda aktivist olan LGBTİ+'lara yapılan işkence ve kötü muamelenin, 2021 senesinin kalanı için bütün LGBTİ+ toplumuna verdiği mesaj, ilerleyen günlerde daha iyi anlaşıldı.

Boğaziçi'nin LGBTİ+ örgütü BÜLGBTİ+ isimli kulübün kapısındaki çıkartmaların sökülmesinin ardından; bu kulüp tarafından düzenlenmemiş bir kolaj sergisinde sergilenen bir görsel üzerinden başlayan ve sanatsal ifade özgürlüğüne değinilmeksizin yürütülen tartışmalar ve linç kampanyası, LGBTİ+'lara dönük nefret ve şiddet dalgasının bütün Türkiye'ye yayılmasını tetikledi. İçinde İslam dini açısından kutsal olduğu belirtilen bir mekanın yer aldığı afişin köşelerinde LGBTİ+

2 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/01/20210102-7.pdf>

haklarını temsil eden sembollerin kullanılmasını takiben rektörlük, sergiyle olguya dayalı, somut ilgisini kuramamasına rağmen BÜLGBT+ isimli kulübü kapattı. Bu süreçte, iki öğrenci tutuklandı. Kasırğa şiddetindeki nefret söylemi bütün Türkiye'ye yayılarak en üst düzeyde sürdürüldü. Kapatma işlemine karşı açılan davada talep edilen yürütmeyi durdurma kararı ise reddedildi.³

İçişleri Bakanının nefret söylemi içeren tweetinin ardından kamu kurumları tarafından yapılan nefret söylemi ve hedef göstermeler ardı ardına geldi. İttidal çağrısı beklenen kimi muhalefet temsilcilerinin de benzer söylemleri⁴ LGBTİ+'lar açısından oluşan güvensiz ortamı tahkim etti.

Bu dönemeç aynı zamanda LGBTİ+'ların örgütlü mücadeleye yürüttüğü derneklerin kapatılması için karar alıcılara dönük kampanyaların örgütlendiği yeni bir aşamayı da beraberinde getirdi.

GÖRSEL 1:⁵

Karar alıcılar homofobik/transfobik nefret söylemlerini en yüksek seviyeden yaygınlaştırırken, yasal görevi gereği LGBTİ+ haklarının ihlal edilmesine karşı çıkan baroların sesini kısma çabaları da devam etti. 2020 yılının Nisan ayında, Diyanet İşleri Başkanının, Anayasa Mahkemesi kararlarında da atfı yapılan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin nefret söylemine dönük tanımı ışığında⁶, eşcinsellere dönük nefret söylemi içeren hutbesi hakkında yaptıkları suç duyurusu nedeniyle aleyhlerinde başlatılan soruşturmalar nedeniyle İstanbul ve Ankara Baroları hakkında Adalet Bakanlığı soruşturma ve kovuşturma izni verdi.^{7,8,9} Bu, LGBTİ+ hakları savunucusu örgüt ve aktivistlerle insan hakları temelinde dayanışma gösteren bütün toplumsal kesimlere çarpıcı bir mesaj niteliğindedir. Bu mesajın bir diğer muhatabı da ilerleyen günlerde belediyeler olacaktır. İçişleri Bakanlığına bağlı Mülkiye Teftiş Kurulu, Şişli ve Beşiktaş Kent Konseylerine gönderdiği yazılarla, bünyelerinde LGBTİ+ meclislerinin kurulup kurulmadığını;

3 <https://kaosgl.org/haber/bulgbti-herkesi-davamizin-takipcisi-olmaya-cagiriyoruz>

4 <https://twitter.com/faikoztrak/status/1355518077274906628?s=20>

5 <https://twitter.com/suleymansoylu/status/1355260314904879108>

6 <https://kaosglidernegi.org/images/library/2018avrupa-konseyi-standartlari-2018.pdf>, sf 66 ve <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804d7bf3>, sf 28-29

7 <https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=16153&Desc=Adalet-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%27ndan-%C4%B0stanbul-Barosu%27na-Soru%C5%9Fturma-%C4%B0zni>

8 <https://www.gazeteduvar.com.tr/ankara-barosu-yoneticileri-hakkinda-sorusturma-izni-haber-1510357>

9 <https://www.evrensel.net/haber/443681/nefret-dili-kullanan-ali-erbasi-elestiren-ankara-barosuna-hakaretten-dava-acildi>

varsa LGBTİ+ meclislerinin varlıklarına ilişkin bilgi ve belgeleri talep etti.¹⁰

Ülke Şubat ayına homofobik nefret söyleminin üst düzeyde üretilerek yaygınlaştırdığı bir iklimde girdi. Genel başkanı olduğu partisinin il kongrelerine katılan Cumhurbaşkanı Erdoğan, çeşitli tarihlerde yaptığı konuşmalarla LGBTİ+'ları hedef gösterdi, var oluşlarını inkar etti ve hukuksal varlıklarını yok saydı.¹¹ Türkiye'nin kendine özgü başkanlık sisteminin denetim mekanizmalarından yoksun oluşu, başkanın yürütmenin tek karar organı pozisyonunda bulunuşu, aynı zamanda yüksek yargıda yapılan atamalarda karar alıcı rolü düşünüldüğünde, ürettiği nefret söylemi devletin yürütme ve yargı erklerinde dolaylı ve doğrudan sonuçlar üretti.¹²

Devletin daha alt kademelerinde Mart ayına damgasını vuran fobik söylemler, devletin üst düzey görevlileri tarafından üretilen nefret söyleminin aynı zamanda yaygınlaştığını da gösterdi.

“Bu ülke teröristlerin hakim olduğu bir ülke olmayacak. Buna da asla fırsat vermeyeceğiz. Onun için de gereği neyse bunu yapıyoruz, yapmaya devam edeceğiz. Artık bu ülke Taksim'deki bir Gezi olayını yaşamayacak ve yaşatmayacaktır. Cudi'de, Gabar'da, teröristleri nasıl oralarda inlerine girdiysek bundan sonra da her yerde aynı şekilde buna devam edeceğiz. LGBT, yok öyle bir şey. Bu ülke millidir, manevidir ve bu değerlerle geleceğe yürümektedir.”

**(Cumhurbaşkanı
R. Tayyip Erdoğan,
03.02.2021¹²)**

BİR SUÇ DELİLİ: GÖKKUŞAĞI BAYRAĞI

LGBTİ+'ları simgeleyen gökkuşağı bayrağının resmi olarak suç isnadına gerekçe kılınması da Boğaziçi eylemlilikleri sırasında gerçekleşti. 25 Mart'ta üniversitenin yer aldığı Hisarüstü Mahallesi'nde dört genç, gökkuşağı bayrağı taşıdıkları gerekçesiyle gözaltına alındılar. Soruşturma sonunda açılan ve Boğaziçi Gökkuşağı Davası olarak anılan davada 12 öğrenci yargılanmaya devam ediyor. Gökkuşağı bayrağı bir suç delili olarak ele alınıyor.

¹⁰ <https://kaosgl.org/haber/mulkiye-mufettisi-nden-kent-konsejleri-ne-lgbti-meclisiniz-var-mi>

¹¹ <https://kaosgl.org/haber/erdogan-lezbijen-mezbijenlerin-soylediklerine-takilmayalim>

¹² <https://tr.euronews.com/2021/02/03/erdogan-lgbt-yok-oy-le-bir-sey-bu-ulke-millidir-manevidir>

Bir öğrenci hakkında gökkuşağı bayrağı açması nedeniyle disiplin soruşturması başlatıldı.¹³ Benzer bir soruşturma, merdivenleri gökkuşağı renklerine boyadıkları gerekçeyle 45 Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencisi için de açıldı.¹⁴

İstanbul'dan Türkiye'nin birçok kentine yayılan Boğaziçi Üniversitesi eylemlerinde açığa çıkan ve en üst düzey kamu görevlileri ve siyasi kişilerce sürdürülen nefret kampanyası, LGBTİ+ hak örgütlerinin kapatılması çağrıları, LGBTİ+ varoluşunu sembolize eden gökkuşağı bayrağı gibi ifade araçlarının birer suç delili olarak muamele görmesi, 2021 yılının tümüne ve yıl içindeki bütün eylem ve et-

kinliklere damgasını vuran atmosferi oluşturdu.¹⁵ Bu eylemliliklerde gözüne alınan 590 ve tutuklanan dokuz kişi arasında LGBTİ+ kimliği devlet tarafından bilinen kişiler de vardı. Polis, Ankara ve İzmir dahil olmak üzere birçok kentte yapılan dayanışma ve protesto gösterilerinde LGBTİ+'lara saldırdı.¹⁶ Yalnızca göstericiler değil, avukatlar da polis şiddetine maruz bırakıldı.¹⁷

LGBTİ+'ların şüpheli veya sanık olduğu soruşturma ve dava süreçlerinde kendi koşullarına göre ışık hızı denilebilecek bir hızda ilerleyen yargı sistemi, LGBTİ+'ların mağduru olduğu vakalarda ise kaplumbağa hızıyla ilerlemeye devam etti. Sembolik değeri Türkiye trans hareketi açısından oldukça önemli olan, trans kadınların yağmalanması ve yerlerinden edilmesine ilişkin Esat - Eryaman davasında verilen kararın bir kere daha bozulmasının ardından yargı süreci devam etti. Avukatlar ve konunun takipçisi LGBTİ+ hak örgütleri, zamanaşımına uğrayacağı tarihin oldukça yaklaştığı bu davanın bir cezasızlık vakasına dönüşmesinden endişe ediyor.¹⁸ Kamuoyunda farkındalık yaratmak için davanın duruşmasının yapıldığı 1 Haziran 2021'de adliye önünde basın açıklaması yapmak isteyen aktivistlere ise polis saldırdı. 14 Aralık 2021'deki duruşmada Ankara Barosu LGBTİQ+ Hakları Merkezinin katılma talebi reddedilerek bir sonraki duruşmanın 22 Şubat 2022'de yapılmasına karar verildi.

iddianameden:
"şahsın Emniyet Görevlileri tarafından LGBT flamalarını kapatmaları, toplu şekilde yürümemeleri şeklinde yapılan uyanlara rağmen, şahsın omzunda LGBT flamasını sarılı vaziyette toplu halde yürümekte ısrar eden grup içerisinde olduğunun görüldüğü"

13 <https://kaosgl.org/haber/bogazici-universitesi-gokkusagi-bayragi-acan-ogrenciye-sorusturma-baslatti>

14 <https://kaosgl.org/haber/gokkusagi-merdiveni-sorusturmalarini-da-kayyum-yonetimi-de-kabul-etmiyoruz>

15 <https://kaosgl.org/haber/eskisehir-de-25-kasim-polis-lgbti-bayraklarini-engelledi>

16 <https://kaosgl.org/haber/an kara-da-bogazici-eylemine-polis-saldirdi-gozaltilar-var>

17 <https://kaosgl.org/haber/av-kara-avukatiz-dememize-ragmen-kelepceyle-gozaltina-aldilar>

18 <https://kaosgl.org/haber/an kara-barosu-lgbtiq-haklari-merkezi-nin-eryaman-esat-davasina-katilma-talebi-reddedildi>

Bu atmosfer içerisinde 2020 yılının son günlerinden beri kamuoyuna açıklanması beklenen ve insan hakları alanında bir dizi iyileştirmeyi içereceği söylenen “Reform Eylem Planı”, Cumhurbaşkanlığınca 2 Mart 2021’de organize edilen tanıtım toplantısında Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklandı. Ayrıntıları Adalet Bakanlığı resmi internet sitesinde açıklanan plan,¹⁹ Kaos GL tarafından LGBTİ+’lar açısından reform değil hak ihlallerinin süreceğine ilişkin bir irade beyanı olarak nitelenmişti.²⁰ Planın açıklandığı günlerde uygulanan devlet şiddeti, Kaos GL’nin bu analizini kısa sürede doğrulamış oldu.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nün kutlanması için ülkenin dört bir yanında yapılan gösteri ve eylemlerde kullanılan gökkuşacağı ile trans bayraklarına ve onları taşıyan ya da üzerinde bulunduran kadınlara dönük polis saldırıları, LGBTİ+ varoluşunun kriminalize edilmesinin Boğaziçi eylemlilikleri ile sınırlı olmadığı gösterdi.

Türkiye’nin birçok yerinde düzenlenen 8 Mart eylemlerine lezbiyen, biseksüel, trans, interseks ve diğer kimliklerden katılımcılar, varoluşlarını sembolize eden gökkuşacağı, trans bayrakları ve “transfeminizm” sloganları içeren afiş ve dövizlerle katıldı. Ancak Adana, İstanbul, Ankara dahil birçok kentte polis, spesifik olarak bu bayrak ve sloganları içeren dövizlerin alana sokulmasını keyfi ve fiili olarak yasakladı.²¹ Bu yasak bütün şehirlerde ve gösterilerde fiilen uygulanmaya devam etti; açık alan etkinliklerinde gökkuşacağı veya trans bayrağı taşıyanlara polis istikrarlı olarak saldırdı.

“Vegan, queer, trans feminizm yaşatır yazan dövüzümüzdeki trans yazısından dolayı bizi önce alana almadılar. “Bugünle alakası yok. Kadınlar günü bugün” dediler. Trans kadınlar kadındır dedik. Ancak temelde trans yazdığı ve trans renkleri olduğu için almadılar. 3-4 kişiydik. O sebeple dövüzi bir esnafa bırakmak zorunda kaldık. Girişin diğer tarafında da bir arkadaşımızın çorabı gökkuşacağıydı. Çorabı çıkarmasını istediler. Avukatlar görüşüp öyle girildi. Polisler, “Ama çorabı çıkarıp sallarsan bayrak gibi, alırız seni, uyarıyorum” da dedi. Çantasında trans yazıyor diye giremeyenler de var.”

(Adını vermek istemeyen aktivist, Adana; kaynak Kaos GL)

¹⁹ <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/1/dosya/insan-haklari-ep02-03-202115-14.pdf>

²⁰ <https://kaosgl.org/haber/kaos-gl-den-aciklama-lgbti-lari-dislayarak-insan-haklari-icin-reform-yapilamaz>

²¹ <https://kaosgl.org/haber/adana-eminyeti-nden-8-mart-mitinginde-keyfi-lgbti-yasagi>

<https://kaosgl.org/haber/istanbul-8-mart-eylemlerinde-lgbti-pankartlari-trans-ve-gokkusagi-bayraklari-ile-sembisvelere-polis-engeli>

<https://kaosgl.org/haber/polis-ankara-da-8-mart-gunduz-eylemine-transiz-dovuzini-almadi-8-mart-la-alakasi-yok-dedi>

Keyfi yasağa İstanbul Kadıköy’de yapılan 8 Mart eylemlerinde yaşanan polis şiddeti eklendi. Gökkuşuğu renklerine sahip şemsiyelerin dahi alana sokulmasına güç kullanarak karşı koyan polis, trans+ kortejine saldırdı.²² Kortejin attığı “*Transistiyiz, buradayız, alışın, barışın gitmiyoruz!*” sloganının kürsüden de atılmasının ardından polis, mikrofonu zorla kapattı. Eylemin sona ermesinin ardından trans aktivistleri izinsiz şekilde takibe alan polis, miting kürsüsünden konuşma yapan aktivistin yanı sıra sokak aralarında yakaladığı veya hareket halindeki taksileri durdurarak zorla araçlardan indirdiği trans kadınları şiddet kullanarak gözaltına aldı. Gözaltına alınan transların avukata erişimleri uzun süre kısıtlandı.²³

8 Mart, özellikle trans kadınlara yönelik devlet şiddetinin bir öfke ve nefret eylemine dönüştüğü köşe taşlarından biri oldu.

“20 Mart’ta Ankara’da eyleme saklayarak 5-6 bayrak sokmuştum. Girerken sorun çıkmadı ama dağıttığımı gören polisler beni yalnız ve bayrak görünür şekilde yakaladıkları anda üstüme gelmeye başladılar. “Bayrağı var bunun alın bunu” dediklerini duydum. Biri kolumdan tutmuştu ama son anda kaçabildim.”

(Bilge, Ankara; kaynak Kaos GL)

Devletin, desteklediği medya ile eşgüdümlü olarak üst düzey görevlileri ve karar alıcı siyasetçiler eliyle yürüttüğü LGBTİ+ karşıtı nefret kampanyası, Türkiye’de 2021’e damgasını her yönüyle vurdu. Bunun diğer göstergelerinden biri de kısaca İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen “*Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*”nden çekilme kararıydı. Uygulama eksiklikleri içermekle birlikte LGBTİ+’lar bakımından da koruyucu bir alan açan sözleşme; özellikle içeriğindeki “*toplumsal cinsiyet*”, “*cinsiyet kimliği*” ifadeleri nedeniyle LGBTİ+ nefreti üzerinden karşı kampanyanın hedefi oldu. Yetkililer tarafından LGBTİ+’lar hedef alınarak sürdürülen bu kampanya, tıpkı 8 Mart Kadınlar Günü eylemlerinde olduğu gibi bir şiddet ve nefret kampanyasını körükledi. Sözleşmeden çekilme kararı 2021 yılının hakları güvence altına alan temel yasa ve politikaların ortadan kaldırılması, korunan haklar bakımından kritik bir geriye gidiş oldu. Cumhurbaşkanlığı, çekilme kararının gerek-

22 <https://kaosgl.org/haber/istanbul-8-mart-eylemlerinde-lgbti-pankartlari-trans-ve-gokkusagi-bayraklari-ile-semsiyelere-polis-engeli>

23 <https://kaosgl.org/haber/avukatlar-saatlerdir-8-mart-eyleminin-ardindan-gozaltina-alinan-muvekkilleriyle-gorusturulmuyor>

çesini şu şekilde duyurdu²⁴: “Başlangıçta kadın haklarının güçlendirilmesini teşvik etmeyi amaçlayan İstanbul Sözleşmesi, Türkiye’nin toplumsal ve ailevi değerleriyle bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmiştir. Türkiye’nin sözleşmeden çekilme kararı alması da bu nedene dayanmaktadır.”

TÜRKİYE LGBTİ+’LARI HEDEF GÖSTEREREK İSTANBUL SÖZLEŞMESİNDEN ÇEKİLİYOR

Sözleşmeden çekilme kararının mobilize ettiği toplumsal muhalefetin parçası olarak LGBTİ+’lar, önceki örneklerde olduğu gibi var oluşlarını sembolize eden gökkuşağı bayrakları ve trans bayraklarını eylem alanlarına polis şiddeti nedeniyle sokamadılar.

Çekilme kararının hukuki boyutu ise oldukça tartışıldı ve birçok kurum tarafından dava konusu edildi. Zira andlaşma TBMM tarafından 24 Kasım 2011 tarihindeki oturumda karşı oy olmaksızın, bir çekimsere karşı 246 oyla kabul edilerek kanunlaşmış, 6251 sayılı onay kanunu doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti sözleşmeye 10 Şubat 2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla taraf olmuştu. Hukukçular, meclis tarafından kanunla kabul edilen bir andlaşmadan yürütme organının kararı ile Türkiye Cumhuriyeti’nin çekilmesinin anayasaya göre mümkün olmadığını belirtse de Türkiye Cumhuriyeti fiilen sözleşmeden çekildiğini duyurdu. Çekilme kararı 1 Temmuz 2021’de yürürlüğe girdi. Bu karara karşı Danıştay’da açılan iptal davalarında talep edilen yürütmeyi durdurma istemleri ise reddedildi.²⁵ Artık Türkiye LGBTİ+’lar açısından daha da güvencesiz ve savunmasız bir ülke.

İstanbul Sözleşmesinden LGBTİ+’lar hedef gösterilerek çıkılması, nefret söylemlerinin yaygınlaşmasına ivme kazandırdı.²⁶ Öte yandan Denizli’de, Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesini protesto eden bir etkinliğe katıldığı için dört İranlı mülteci hakkında kamu düzenine aykırılık nedeniyle verilen sınır dışı kararı, anayasada tanımlanan gösteri ve toplanma hakkı kullanımına kesinlikle izin verilmeyeceğine ilişkin bütün yabancı ve mültecilere bir mesaj niteliğindedeydi.

²⁴ <https://bit.ly/3GLpwSJ>

²⁵ <https://www.danistay.gov.tr/assets/pdf/guncelKararlar/2021-06-29-09-20-9539359.pdf>

²⁶ <https://kaosgl.org/haber/istanbul-sozlesmesi-nin-feshi-kamu-temsilcilerini-ferahlatmiyor>

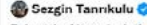
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı “eş-cinsellik propagandası”, “yozlaşma”, “çirkinlik” ifadeleriyle LGBTİ+’ların itibar haklarına saldırırken; nefret söylemi içeren konuşmasının ilgili kısmını da resmi twitter hesabı üzerinden yayınlattı.²⁷ Yılın nefret söylemi finali ise Muhtarlar Toplantısında gene İçişleri Bakanı tarafından yapıldı.²⁸

CHP, bu ülkenin hiçbir değeriyle barışmadı, barışmayacak!

Nesillerimizi hedef alan bu sapkınliğı kendilerince meşrulaştırma çabaları; muhalefet değil, insanlık değerlerine savaştır!

Yapmayın, ayıptır, yazıktır...

Fahrettin Altun devletin tüm imkanları da kullanarak, çok açık biçimde uluslararası hukukta tanımlandığı şekliyle cinsel yönelim üzerinden nefret söyleminde bulunuyor ve suç işliyor.
#LGBTİHaklarıİnsanHaklarıdır

08:28 · 6 Mar 2021 · Twitter for iPhone

Görsel 2

HIPOKRAT YEMİNİNE HOMOFOBİK/TRANSFOBİK DEVLET AYARI

2021 yılı bir bütün olarak üniversiteli LGBTİ+’lar açısından hak ve özgürlüklerde gerilemenin yılı oldu. Boğaziçi Üniversitesindeki hak ihlallerinden ayrı olarak farklı üniversiteler, farklı zamanlarda LGBTİ+’ları düşmanlaştırıcı politika ve kararlarını yürürlüğe koydular. Tekil vakaların²⁹ yanı sıra genel olarak üniversitelerin LGBTİ+ kapsayıcı politika ve uygulamalara sahip olmadığı, başta trans öğrenciler olmak üzere LGBTİ+ öğrencilerin haklara erişemediği yapılan araştırmalarla da saptanmış oldu.^{30 31 32 33} Hekimlik Andından cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ibarelerini çıkartan Sakarya Üniversitesini³⁴, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi³⁵ ve Malatya Üniversitesi izledi.³⁶

27 <https://twitter.com/fahrettinaltun/status/1368276334259093508>

28 <https://kaosgl.org/haber/aile-orgutlerinden-soylu-ya-tepki-lgbti-lar-vardir-evlatlarimizin-yanindayiz>

29 <https://www.gazeteduvar.com.tr/tekindag-universitesinde-lgbti-nefreti-alcak-ve-seresiz-bir-yapi-var-haber-1515745>

30 <https://www.unikuir.org/haberler/unikuir-39-in-34-universitelerde-trans-ogrencilere-yonelik-ayrimcilik-raporu-34-erisime-acildi-14-09-2021>

31 <https://kaosgldernegi.org/images/library/universitekayitlari.pdf>

32 <https://sivilalanarastirmalari.org.tr/2021/05/25/rapor-sivil-alan-olarak-kampusler-turkiyedeki-universitelerde-3-temel-hak-ve-ozgurluk-2021/>

33 <https://genclgbti.files.wordpress.com/2021/03/universitelerde-lgbti-esitliginin-izlenmesi-2020.pdf>

34 <https://kaosgl.org/haber/sakarya-universitesi-hekimlik-andi-ndan-cinsel-yonelim-ve-cinsiyet-kimligi-ifadelerini-cikardi>

35 <https://www.yeniakit.com.tr/haber/sakarya-universitesinden-sonra-osmangazi-universitesi-de-tehlikeyi-fark-et-ti-escinsel-sapkinliga-gecit-yok-1554238.html>

36 <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/inonu-universitesi-rektoru-de-yemin-metnini-degistireceklerini-soyledi-1855833>

Genel olarak bakıldığında 2021, LGBTİ+'ların kamusal alanın herhangi bir noktasına çıkışının devlet şiddeti ile engellendiği, yalnızca sembollerinin değil var olma hallerinin de yasaklandığı bir yıl oldu. Önceki yıl LGBTİ+'ların performe edildiği TV yayınlarını yasaklamakla yetinmeyip, dizi senaryolarına müdahale eden Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, bu defa ceza vermekle yetinmeyip, trans kadının katıldığı TV programının kaydını da internet ortamından sildirtti.³⁷ Çeşitli zamanlarda LGBTİ+ topluluk ve örgütlerce organize edilen piknikler dahi yasaklandı. Adalar, Şişli, İstanbul genelinde piknikleri yasaklayan devlet güçleri, Mersin ve Eskişehir'de düzenlenen piknikleri bildirilmiş hiçbir güvenlik ihtiyacı olmamasına rağmen takip ederek taciz etti.

KİTLESEL İNSAN HAKKI İHLALİ: ONUR YÜRÜYÜŞLERİ

Onur Yürüyüşleri yasaklanarak LGBTİ+'ların toplanma hakkı yaygın olarak ihlal edildi. Aydın, Eskişehir, Ankara, İstanbul, İzmir'de çağrısı yapılan onur yürüyüşleri Valilik veya Kaymakamlık düzeyinde alınan hukuka aykırı idari kararlarla engellendi; bu idari kararlara rağmen yapılan yürüyüşlere ise polis saldırdı; yapılan saldırılarda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

Fotoğraf: Ateş Alpar, İstanbul

³⁷ <https://kaosgl.org/haber/rtuk-ceza-verdi-akalin-in-exxen-de-katildigi-program-kaldirildi>

Yasaklama kararlarının alındığı illerin 84 milyonluk Türkiye nüfusunun yaklaşık %33'ünü barındırdığı dikkate alındığında, yasaklama kararlarından etkilenen LGBTİ+ nüfus sayısının da çok yüksek olduğu görülüyor. Öte yandan yasağa rağmen gerçekleştirilen yürüyüş girişimlerinin polis tarafından şiddet kullanılarak engellenmesinin sebeplerinden biri de LGBTİ+'ları sembolize eden bayrak ve flamaların taşınmasıydı. Polis tarafından Onur Yürüyüşü'nde gözaltına alınan aktivistler açılan davalarda ceza tehdidi ile karşı karşıya.^{38 39}

2021 yılının translar açısından önemli yönlerinden biri doğrudan devlet yetkilileri tarafından trans kadınların 8 Mart alanından izole edilmeye çalışılarak, varoluşlarının doğrudan sorgulanması ve inkar edilmesi oldu. Yok sayma hali bununla sınırlı değildi. Birçok alanda devlet, yetkilileri ve görevlileri aracılığıyla translara karşı saldırgan bir politika izledi. Bu konuda önemli konu başlıklarından biri, trans kadınların İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan Bayram ve Küçük Bayram sokaktaki evlerinden sürgün edilmeye çalışılması oldu.⁴⁰⁴¹ 2020'nin son zamanlarında başlayan sistematik polis şiddeti, bir bölgede bulunan bütün evlerin mühürlenerek kullanımının yasaklanması ile yeni bir boyut kazandı. Salgın sürecinde sağlık hakları yok sayılan trans kadınlar evsiz şekilde devlet tarafından sokağa terk edildi.

İzmir'in Alsancak semtinde bulunan Bornova Sokak da benzer bir sürecin evrelerini yaşıyor. Her gün olduğu gibi polis kordonuna alınarak, bölgede yaşayan transların evlerine yemek götüren kuryelere dahi gereksiz kimlik denetimleri gerçekleştiriliyor. Araç trafiğine kapatılarak yayalaştırma projesinin hayata geçirildiği sokak⁴², sokağın sakinlerinden olan transların, planlamasında dikkate alınmadığı bir proje sonucunda araçlardan ve translardan "arındırılacak"! Aktivistler bu süreci "soylulaştırma" projesi olarak niteliyor.

NEFRET CİNAYETLERİ SÜRÜYOR

Trans nefret cinayetleri ve geçmiş cinayetlerde uygulanan cezasızlık politikası 2021'de de devam etti. 2019 yılının Ocak ayında İzmirli trans kadın Hande Buse Şeker'in bir polis memuru tarafından katledilmesine ilişkin davada avukatların, sanığın ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum edilmesi talepleri kabul edilmemiş ve karar, Şeker'in ailesinin avukatları tarafından istinaf edilmişti.

38 <https://kaosgl.org/haber/2021-istanbul-onur-haftasi-bilancosu-polis-saldirisi-yetmedi-6-ayri-dava-acildi>

39 <https://kaosgl.org/haber/pride-eskisehir-ne-baskilar-ne-polis-ne-de-davalar-bizi-yildiramayacak>

40 <https://kaosgl.org/haber/bayram-sokak-a-polis-baskisinin-bir-yillik-ozeti-yildirma-politikasi-devrede>

41 https://cdn.knightlab.com/libs/timeline3/latest/embed/index.html?source=1uvH_3ub10Jyo2G_FpPFSOWsYqt-D1xm-E8rM7DMSKvbo&font=Default&lang=en&initial_zoom=2&height=650

42 <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/alsancak-bornova-sokagi-yayalarin-oluyor/45926/156>

Avukatların, ağırlaştırılmış müebbet uygulanmaması nedeniyle yaptığı istinafi üst mahkeme kabul etmedi. Şeker'in katledilmesi olayı birçok yönden sıradan bir ölüm olayından fazla unsur içeriyor. Avukatlar, bu nedenle öldürme suçunun basit değil nitelikli hali nedeniyle sanığın üst sınırdan cezalandırılması gerektiğini belirtiyor.⁴³ Üst mahkeme, sanığın öldürme dışındaki eylemlerinden aldığı cezayı az bularak kararı 2021 Haziranında bozdu; yargılama İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesinde devam ediyor. Üst mahkeme Şeker davasını incelerken İzmir'de, 2021 Mart ayında başka bir trans cinayeti yaşandı.

Trans kadın Miraç Güneş, battaniyeye sarılmış ve ölü halde evinde bulundu. İlk incelemeler, kafasına aldığı sert cisim travması nedeniyle katledildiğini gösterdi. Gözaltına alınan dört şüpheliden üçü tutuklanırken, biri adli kontrol hükümleri uygulanarak serbest bırakıldı. Güneş'in katledilmesini protesto etmek için bir araya gelen aktivistlerin gökkuşağı bayrağı kullanması ise polis tarafından engellendi.⁴⁴

2021'in son çeyreğinde saldırganlar İstanbul Fatih, Kocaeli, Ankara ve İzmir'de trans kadınları katlettiler.

Kamu ve özel sektörde transların istihdamına dönük politikalar üretilmesi bir yana ayrımcılığın önlenmesine ilişkin herhangi bir yasal düzenleme yapılmazken, bazı trans kadınlar açısından mesleki tercih bazıları açısındansa mecburiyete dönüşen seks işçiliği, kamuoyunda "*fuhuş operasyonu*" olarak bilinen emniyet operasyonlarıyla engellendi veya yasaklandı. Emniyet güçleri, ikamet amaçlı kullanılıp kullanılmadığına dönük bir araştırma yapılmaksızın trans seks işçilerinin evlerinin kullanımını Kaymakamlıklar aracılığıyla yasaklayarak çok sayıda trans kadının barınma hakkını ihlal etti. Evleri kapatılan translardan hiçbirine alternatif bir barınma hakkı tanınmadı. Emniyet güçlerinin veri paylaşmaması nedeniyle tam bilgiye ulaşılamasa da yüzlerce trans kadın seks işçisinin barınma ve çalışma hakkına erişemediği öngörülmüyor.

TMK 40: CİNSİYETİN HUKUKEN TANINMASI ÖNÜNDEKİ ENGEL

Türkiye'de cinsiyetin hukuken tanınması önünde bir engele dönüşmüş olan Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 40. maddesi, hak ihlali üretmeye devam etti. Trans kadınların kimlik bilgilerinin cinsiyet kimlikleriyle uyumu için hala zorlu bir yargı ve yargı süreci ile eşgüdümlü tıbbi konsültasyon ve bedensel müdahale süreci

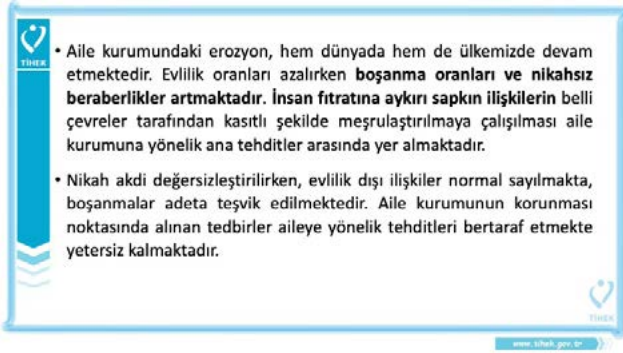
⁴³ <https://kaosgl.org/haber/avukatlar-hande-buse-seker-davasini-degerlendiriyor>

⁴⁴ <https://artigercek.com/haberler/oldurulen-miras-gunes-icin-yapilan-eylemde-gokkusagi-bayragina-engelleme>

mevcut. Beden bütünlüğüne müdahale edilmesini istemeyen transların geçiş süreci TMK 40'ta öngörülen usul nedeniyle engelleniyor. Öte yandan üreme yeteneğinden yoksun olmayı zorunlu tutan koşullar, transların ebeveyn olma haklarını ortadan kaldırıyor. TMK 40'ın hakimlerce farklı yorumlanması nedeniyle yargıda geçiş sürecinin hukuken tanınmasına ilişkin standart oluşturulabilmiş değil. Kamu hastanelerinde ücretsiz geçiş süreci ameliyatları, translar açısından hala niteliksiz. Bu süreçte isim değiştirme hakkını trans geçiş sürecinin tamamlanmasına bağlayarak trans kadının isim değiştirme talebini reddeden bir mahkeme kararı ise Anayasa Mahkemesi tarafından hak ihlali olarak nitelendi.⁴⁵

AYRIMCILIĞIN, TRANSFOBİ VE HOMOFOBİNİN KALESİ TİHEK

Türkiye'de 2021 yılı içerisinde birçok LGBTİ+ fiziksel saldırılara maruz kalırken, insan hakları mekanizmalarına erişimleri sistematik olarak engellenmeye devam edildi. Türkiye'nin 2010'lu yıllarda hayata geçirdiği iki mekanizma, Kamu Baş Denetçiliği ve TİHEK, LGBTİ+'lar açısından herhangi bir işleve sahip değil. Geçtiğimiz yıllarda bir transın otelde ayrımcılığa uğradığı gerekçesiyle TİHEK'e yaptığı başvuru, kurumun "cinsel kimlik" temelli ayrımcılığa ilişkin inceleme yetkisi bulunmadığı öne sürülerek reddedilmişti. Trans başvurucunun TİHEK'e karşı açtığı davada Mahkeme TİHEK'i haklı buldu ve kurumun LGBTİ+'lar bakımından bir mekanizma olmadığı bir yargı kararıyla da saptanmış oldu. TİHEK bugün LGBTİ+'lara karşı homofobi ve transfobi üreten ve bu yöndeki üretimin, insan haklarına aykırı olmadığına ilişkin diğer kamu kurumları açısından referans teşkil eden bir kurum halini aldı.

Görsel 3

TİHEK Başkanının 26 Mayıs 2021'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırmalarak Alınması Gerekli Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunda yaptığı sunumdan

⁴⁵ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/42944>

LGBTİ+ hakları açısından “0” etkisi yaratan reform eylem planının yürütücüsü Adalet Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesinde açılan sergi nedeniyle tutuklanan öğrencilerin Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruya karşı bildirdiği yazılı görüşte, evrensel insan hakları belgeleri yerine dini atıflara yer verdi.⁴⁶ Bu durum, bakanın insan haklarından yana görünen standart söylemlerinin aksine yargı sisteminin LGBTİ+’lar açısından güvencesiz durumunun güçlendiğini gösterdi.

2021, LGBTİ+’lara dönük tekil şiddet olaylarının da önceliklere oranla daha fazla ve yaygın olarak görüldüğü bir yıldır. LGBTİ+ görünürlüğü ve üst düzey devlet yöneticileri ile seçilmişlerin LGBTİ+’ları hedef gösteren açıklamaları arttıkça, LGBTİ+’lara dönük bireysel suç eylemleri de arttı. Öte yandan daha önce nispeten az raporlanan mal ve hizmet satmaktan kaçınma eylemleri daha sık ve yaygın yaşandı. Kamu kurumlarında translar başta olmak üzere LGBTİ+’lara hizmet sunmaktan kaçınmaya ilişkin daha fazla sayıda şikayet, alanda çalışan hak örgütlerine ulaştı.

“Bahse konu resmin islam dini literatüründe yasak ve haram olarak kabul edilen eşcinsellik ve benzeri cinsel yönelimlere dair imgeler ile islam’ın tek yaratıcı olan Allah inancı ve tevhid inancına aykırı olan “Şahmeran” figürünün yine islam’ın ve Müslümanların yeryüzündeki en kutsal mekan ve yapı olarak kabul ettiği Kabe’nin tasvir edildiği bir resim üzerine yapıştırılması suretiyle oluşturulması, bu resmin kamuoyu tarafından yakından takip edilen ve gündem olan Boğaziçi Üniversitesi’ne yapılan rektör atamasına ilişkin gösteriler kapsamında alenen sergilenmesi de değerlendirildiğinde, gayri muayyen kişilere yönelik alenen yapılan soruşturmaya konu eylemlerin, LGBT olarak anılan bir sosyal kesim ve Türk toplumunun büyük çoğunluğunu oluşturan Müslüman vatandaşlar açısından halkın sosyal sınıf bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa tahrik edici nitelikte olduğu Başsavcılığın hazırladığı iddianamede de olgusal temelleriyle birlikte ortaya konulmuştur.”

⁴⁶ <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2482021143322AYM%202021-10135%20Say%C4%B1%C4%B1%20Bireysel%20Ba%C5%9Fvuru%20G%C3%B6r%C3%BC%C5%9F%C3%BC.pdf>

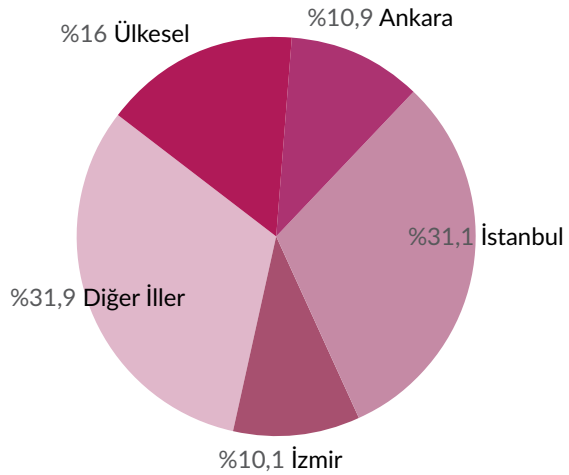
Ç. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BİLGİ VE DOKÜMANTASYON SİSTEMATİĞİNE GÖRE OLUŞTURULMUŞ HAK BAŞLIKLARINDA LGBTİ+'LARIN DURUMU

Raporumuzun giriş kısmında da belirttiğimiz üzere her bir ihlale ilişkin bilgiyi ayrıntılı olarak bu bölümde paylaşmayacak, yalnızca ihlal sayısı ve varsa genel yorumumuzu belirtmekle yetineceğiz. Bununla birlikte ayrıntılı olarak ihlal dökümünü, raporun son bölümünde haber linkleri olarak görebilirsiniz.

İhlallerin illere göre dağılımında metropollerin ağırlığı dikkat çekmektedir. Bunun en önemli nedeni küçük ölçekli yerlerdeki ihlallerin verilerine ulaşılamamasıdır. Bir edebiyat eserinin yasaklanması, hedef gösterme, güvencelerin azaltılması anlamına gelen mevzuat gibi her ilde yaşayan LGBTİ+'ların haklarını ihlal eden olgular ise "ülkesel" başlığı altında değerlendirilmiştir. Tabloda İstanbul başı çekmektedir. Nüfus yoğunluğu dikkate alınarak yapılacak bir dağılımda İstanbul'un pastadaki diliminin çok daha büyük olacağı değerlendirilmektedir.

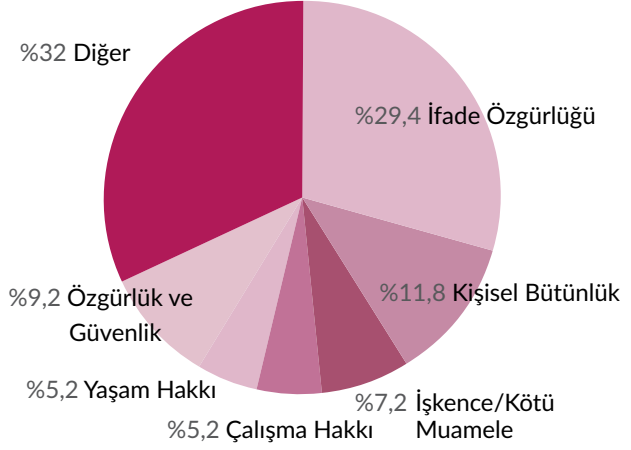
2021, LGBTİ+'lar açısından ifade özgürlüğü hakkının çok yoğun olarak ihlal edildiği bir yıl olmuştur. Muzır ilan edilen yayınlardan, sembol yasaklamalarına; sahne performansına getirilen kısıtlamalardan kitlesel eylemlerin yasaklamalarına dek bir dizi ifade biçiminin ihlali, 2021'e damgasını vurmuştur.

Yerine Göre İhlaller

Hak sahibinin beyan ettiği kimlikten yola çıkarak yapılan analiz ele alındığında 2021'de dikkati çeken önemli bulgulardan biri devletin transların yaşam hakkını koruma konusundaki pozitif yükümlülüğünün yerine getirilmediği olgusudur. Bir bütün olarak LGBTİ+'ları hedefleyen hak ihlalleri yoğunudur. Ancak prosedür eksikliklerinden kaynaklı olarak interseksler ve translar çok daha özgün hak ihlalleriyle karşı karşıya kalmaktadır. LGBTİ+'ların görünürlüğü arttıkça hak ihlalleri de artmaktadır.

Türüne Göre İhlaller

1. Yaşam Hakkı:

2021'de sekiz nefret cinayeti raporlanmıştır. 2019 Ocak ayında gerçekleşip, 2020 yılında karara bağlanan Hande Buse Şeker cinayeti yargılamasında verilen karar üst mahkeme tarafından bozulmuştur. Ancak üst mahkeme, avukatların cezanın ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmesi gerektiğine dönük taleplerini reddetmiştir. Türkiye, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun ülke raporundaki tavsiyeye rağmen⁴⁷ tüm nefret kökenli hadiseleri kayıt altına almaya yönelik bir sistem oluşturmamıştır. Dolayısıyla yaşam hakkı ihlali sayıca az raporlansa da gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Yaşam hakkı ihlallerinin incelenen 117 vakanın %5.3'ü olduğu göz önünde bulundurulduğunda sayı ve oranın oldukça büyük olduğu görülmektedir. Kaos GL olarak haklar arasında hiyerarşik bir yaklaşımımız yoktur ancak yaşam hakkının yokluğu bir "0" çarpan etkisi yarattığından doğasında diğer hakların teminatı olarak üst etkisi vardır.

⁴⁷ <https://rm.coe.int/fifth-report-on-turkey-turkish-translation-/16808b5c83>, sf 11, 57 No'lu tavsiye

2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı:

2021 yılında bu başlık altında on bir ihlal raporlanmıştır. 2021 yılında polis özellikle toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında veya sonrasında işkence ve kötü muamele yasağını birçok defa ihlal etti. Aydın, Çanakkale, Ankara, İstanbul, İzmir gibi ülkenin birçok yerinde gerçekleşen en az yedi olayda en az 12 kişiye karşı bu yasağın ihlal edildi. Emniyet Müdürlükleri veya İçişleri Bakanlığı bu olaylardaki işkence veya kötü muamele yasaklarını ihlal eden personel hakkında idari veya adli soruşturma açıldığına dair bir bilgi vermedi.

Fotoğraf: Ateş Alpar, İstanbul

Boğaziçi Üniversitesi ve destek eylemleri sırasında yaygınlaşan kötü muamele, LGBTİ+ aktivistlere karşı çoğu zaman işkence boyutuna ulaştı.

Bir işkence metodu olan onarım terapisini yasaklayan ülkelere yenileri eklenirken^{48 49} serbest olduğu Türkiye'de ise savunusu 2021 yılında da medyada görünürlük kazandı ve buna karşı önlem alınmadı.

⁴⁸ <https://kaosgl.org/haber/fransa-da-onarim-terapisi-yasaklandi>

⁴⁹ <https://kaosgl.org/haber/kanada-da-onarim-terapisi-yasagi-artik-senato-da>

İntersekslerin beden bütünlüğüne kendi rızaları ve/veya ebeveynlerinin rızaları olmadan yapılan cerrahi ve hormonal müdahaleleri engelleyici bir düzenleme hala mevcut değil. Öte yandan kayıt altına alınmadığından bu konuda devlet tarafından istatistik bir çalışma da yapılmıyor.

TMK 40. maddesi uygulaması ise transların uyum sürecini tamamlayarak cinsiyetin hukuken tanınması önünde hak ihlaline neden olan prosedürler getiriyor. Özellikle ameliyat olma zorunluluğu hem trans erkekler hem de trans kadınların beden bütünlüklerine, iradelerine dayanmayan zorunlu müdahaleyi beraberinde getiriyor. Öte yandan trans varoluşu için bir gereklilik olmadığı halde hormon kullanımını zorunlu tutan uygulamalar halen yaygın. Bu durum yani ameliyat olma zorunluluğu ve hormon kullanma zorunluluğu, transların işkence ve kötü muamele karşısında sahip olduğu evrensel hakların sistematik olarak ihlal edilmesine yol açıyor.

“Biz Onur Yürüyüşünü düzenledik Ankara’da, biraz aceleyle düzenlemiş olduk. O gün Tunalı Hilmi’de yürüyüş yaparken de şiddete maruz kaldık, işkenceye maruz kaldık. Gözaltına alınanlardan ben ve bir kişi daha çıplak aramaya maruz bırakıldık karakolda.”

“Çıplak aramayla ilgili suç duyurusunda bulunduk. Bir şey olmadı yüksek ihtimalle kovuşturmayla yer yok sonucu çıkacak. O gün de üst aramasında iki kişiydik biz. Direndik. Bağırıp üstümüze yürüdüler. Ama ilk an bir anda bir hamleyle karşılaşınca donup kaldım ne yapacağımı bilemediğim için.”

İlay, Non-Binary Queer aktivist, Ankara

“Polis beni ittirip, kafamdan bastırıp arabaya sokmaya çalıştı. İki polis önce gelip konuşmuştu, sonra beş kişi olup etrafımı sardılar. Dirensedydim sıkıntılı hale gelecekti. Bunun adına gözaltı demediler, karakola gidip para cezası keseceğiz sana dediler, tutanak tutacağız dediler ama bu aslında bu bir gözaltıydı çünkü tutanak tutmak beş dakika falan sürüyor, biliyorum çünkü daha önce de yedim bu cezayı. Toplam beş saat karakolda tutuldum ve buna gözaltı demediler, gözaltı tutanağı tutmadılar, avukat talep etmek istedim avukatlık bir durum yok, sadece tutanak tutup yollayacağız seni dediler.”

Hikmet, Trans Panseksüel, Aydın

3. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı

2021 yılında bu başlık altında on dört ihlal raporlanmıştır. Toplanma ve gösteri yapma hakkına dönük katı devlet müdahalesi özgürlük ve güvenlik hakkı yönünden yoğun ihlalleri beraberinde getirdi. Boğaziçi eylemlilikleri, 8 Mart yürüyüşleri, İstanbul Sözleşmesi protestoları, Onur Yürüyüşleri bir araya geldiğinde yüzlerce LGBTİ+ özgürlük ve güvenlik haklarından mahrum bırakıldı; şiddet kullanılarak gözaltına alındı.

En az on dört ayrı vakada gerçekleşen bu ihlaller sonucunda LGBTİ+'lar tutuklandı veya uzun sürelerle gerekçesiz ve yasadışı gözaltı işlemine maruz bırakıldı. Bir kısmı ev hapsi uygulamalarıyla özgürlüklerinden mahrum bırakıldı.

Fuhuş operasyonu adı verilen operasyonlarda hiçbir zorunluluk bulunmamasına rağmen Ceza Muhakemesi Kanunu bağlamında mağdur sıfatı verilen trans seks işçileri, emniyette ifade vermek için fiilen alıkonuldu. Salgın gerekçesiyle uygulanan sokağa çıkma yasakları LGBTİ+'ları evlere mahkum ederken kamu kurumları ve iktidar koalisyonu ortağı partilerin takipçileri, toplu etkinliklerde bir araya gelmeye devam etti.

4. Özel Hayata Saygı Hakkı

2021 yılında bu başlık altında dört ihlal raporlanmıştır. 2021 yılı LGBTİ+'ların özel hayata saygı haklarının artarak ihlal edildiği bir yıl olmuştur. Araç arama, kulüp binasını arama, üst arama ve telefona el koyma şeklindeki hak ihlallerinde gereken prosedür uygulanmamıştır. Trans seks işçilerine dönük “fuhuş” gerekçesiyle yapılan emniyet operasyonlarında elde edilen bilgi ve görüntüler basına servis edilmiştir. Muhalif olduğu değerlendiril-

“Afişleri asmamızın sonuna doğru polislerin bizi takip ettiğini, fotoğraf ve video çektiğini fark ettik ve gördüğümüz anda bıraktık afiş asmayı. Diğer arkadaşları evlerine bıraktık, ben de toplantıya katılmak üzere KESK (Sendika binasını kastediyor.)’e gittim. KESK’in orada beklerken birden yanıma gelip “Hikmet, seni karakola götürmemiz gerekiyor” dediler, sebebini sorduğumda “izinsiz afiş astığın için” diye açıklama yaptılar. Para cezası kesecekseniz burada kesebilirsiniz dedim. illa karakola götürmeleri gerektiğini, karakolda işlem yapacaklarını söylediler. Karakola gideceksek bile ben suçlu değilim, kendim gelebilirim dedim. Ama beni ısrarla polis aracıyla götüreceklerini söylediler.”

**Hikmet, Trans
Pansesüel, Aydın**

len ve kamuoyunda görünürlük kazanan kişilerin cinsel yönelimlerine ilişkin bilgiler hükümet destekli medya tarafından servis edilmiştir.

Öğrenciler tarafından yapılan yurt eylemlerine katılan LGBTİ+'ların fişlendiği, bizzat İçişleri Bakanı tarafından itiraf edilmiştir.⁵⁰ Başta HIV'le yaşayan LGBTİ+'lar olmak üzere cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine ilişkin bilgiler içeren sağlık bilgilerine kimlerin erişebileceğine ilişkin sınırları çizilmiş ve temel hakları güvence altına alan bir yasa veya politika bulunmamaktadır.

“O dönem onur yürüyüşünün ardından ailem de arandı emniyet tarafından. O tarz ifşalamalar olunca ailemle de aram bozuldu. İlk birkaç ay biraz zor oldu.”

İlay, Non-Binary Queer aktivist, Ankara

5. Seyahat Etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı

2021 yılında bu başlık altında on ihlal raporlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti devleti genel olarak LGBTİ+'ların, özel olarak da transların çalışma hakkına erişimi konusunda hak temelli politika oluşturmaktan ve yasa yapmaktan kaçınmaya devam etti. Bir kısmı tercihen bir kısmı ise zorunluluktan ötürü seks işçiliğine yönelen trans kadınlara kayıtlı olarak çalışma imkanı verilmiyor. Genelverlerde kayıtlı çalışmak için yapılan başvurular kapasite doluluğu nedeniyle reddediliyor. Öte yandan bu başvuru ancak bedensel müdahale ve üreme yoksunluğunu zorunlu tutan TMK 40. maddeye göre geçiş sürecini tamamlamış translar açısından mümkün. Devlet, TMK 40. maddesi uyarınca geçiş sürecini tamamlama-

“Polislerden yana artık durmayacaksınız gibi bir şey yok, gerçi havalar da soğuk, kızların çoğu çalışmıyor. Ama Bornova Sokağında bizim daha büyük bir sorunumuz var. Orda öyle mafyavari bir adam var, oralara çökmüş, polislerle bir çalışıyor bu adam. Polisler bir şekilde bu adama yol veriyor, bu kızları rahatsız et, buradan bunları gönder diye.”

“Daha önce köşedeki binada daire sahibi birkaç arkadaş vardı, onları tehditle sattırdı, evlerini yaktı.”

B, Trans Kadın, izmir

⁵⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/icisleri-bakani-soylyu-yurt-bahanesiyle-24-ildeki-eylemlere-2243-kisi-katildi-bunlardan-310u-ogrenci/2376677>

yan; başka bir ifade ile fiziksel müdahaleyi, üreme yeteneğine müdahaleyi ve zorunlu hormon konsültasyonunu kabul etmeyen transların başvuru hakkını kısıtlıyor. Bunun sonucu olarak birçok trans kadın seks işçisi aynı zamanda ikamet ettikleri evlerinde müşteri kabul ederek para kazanmak zorunda.

Türk Ceza Yasasında “fuhuş” bir suç olarak düzenlenmediği halde birçok ilde yapılan fuhuş operasyonlarında onlarca trans kadın seks işçisi barındıkları evlerin mühürlenerek kullanımının yasaklanması nedeniyle barınma hakkına erişemedi. İstanbul'un Beyoğlu ilçesindeki Bayram Sokak olayları, salgın döneminde ve sokağa çıkma yasakları koşullarında gerçekleşmesi nedeniyle bunun en bilinen örneklerindendi.

LGBTİ+ öğrencilerin barınma hakkı da öğrenci yurdundaki fiziki koşullar ve disiplin uygulamaları nedeniyle sistematik olarak ihlal ediliyor.

“O zamanlar 650 liraydı, şimdi 850 TL'ye çıkarılmış anladığım kadarıyla. Hala yatmıyor KYK, hala kesik. O zaman döviz kuru da böyle olmamasına rağmen 650 lirayla zar zor geçiniyorduk, öğrenci evinde yaşıyorduk üç kişi. Ev arkadaşlarımdan birinin KYK'sı başka bir yürüyüşten kesilmişti zaten. Benimki de kesilince ilk aklıma gelen şey kiramızı nasıl ödeyeceğimiz oldu.”

İlay, Non-Binary Queer aktivist, Ankara

6. Üreme Hakkı

Üreme rejiminin ikili cinsiyet sistemine göre kurgulandığı Türkiye'de transların cinsiyetlerinin resmi kayıtlarda tanınması hala üreme yeteneğine ve üreme organlarına müdahaleyi kabul zorunluluğuna koşullanmış durumda. Translar hormon konsültasyonu veya üreme yeteneğini kalıcı olarak ortadan kaldırmaya dönük cerrahi müdahaleler gibi koşulları kabul etmeksizin yasal açıdan tanınmıyor. “Kısırlık şartı” olarak nitelenen bu şartın bir insan hakkı ihlali olduğu, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararlarında da vurgulanan bir konu.

Öte yandan trans olmayan LGBTİ+'ların da üreme haklarını güvence altına alan alternatif tıp yöntemlerine hala izin verilmiyor. Sperm nakli, taşıyıcı annelik veya yumurta donasyonuna dair bir yasal düzenleme mevcut değil.

7. Bilgi Edinme Hakkı

2021 yılında bu başlık altında altı ihlal raporlanmıştır⁵¹. Kaos GL üçüncü kişilerin yapmış olduğu bilgi edinme başvurularına ve sonuçlarına erişememektedir. Bununla birlikte Kaos GL İnsan Hakları Programında istihdam edilenler aracılığıyla gerek bu rapora kaynak sağlamak gerekse de tekil konularda yapılan bilgi edinme başvuruları sistematik olarak reddedilmiştir.

8. İfade Özgürlüğü

2021 yılında bu başlık altında kırk beş ihlal raporlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti sistematik olarak LGBTİ+'ların ifade özgürlüklerini ihlal etmeye devam etti. İfade özgürlüğünün kullanım biçimlerinden biri olan toplanma hakkı ihlallerini ayrı bir başlık altında paylaşacağız. Ancak bir bütün olarak raporlanan ihlallerin %29,4'ünün ifade özgürlüğü ihlali olduğu dikkate alınmalıdır.

Fotoğraf: Ateş Alpar, İstanbul

51 TMK 40. Maddesi uyarınca geçiş dava sayısı Adalet Bakanlığına; 2020 yılında Yeni Akit Gazetesine aktarılan ilan ve reklam geliri Basın İlan Kurumuna; kayıtlı çalışan seks işçisi sayısı Sağlık Bakanlığına; 10.11.2020 tarihli gökkuşağı temalı ürünlerin +18 ibaresiyle satılabileceğine ilişkin Reklam Kurulu gerekçeli kararı Ticaret Bakanlığına bilgi edinme yoluyla soruldu, talep reddedildi. İçişleri Bakanlığına 17.11.2017 Tarihi İtibarıyla Ankara'da Kurulu LGBTİ+ Dernek Sayısı soruldu süresinde yanıt verilmedi. Türk Tabipler Birliği'ne temsilci gönderdiği Reklam Kurulunun kararı soruldu, yanıtlanmadı.

Basılı yayınlar üzerindeki devlet baskısı çeşitli kurumlar aracılığıyla 2021 yılında da önceki yıllardaki artış trendini sürdürdü. 2020 yılı Kasım ayında aralarında Türkiye Barolar Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabipler Birliği gibi kurumların temsilcilerinin de olduğu Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu, LGBTİ+ varoluşunu sembolize eden gökkuşağı renklerini içeren ürünlerin 18+ ibaresi satılma zorunluluğu ile ilgili kararında bir değişiklik yapmadı.

Devlete ait yayıncı kuruluş TRT, LGBTİ+ görünürlüğüne asla yer vermezken, dijital ve analog yayınları denetleyen Radyo Televizyon Üst Kurulu; önceki yıllarda olduğu gibi LGBTİ+ görünürlüğünün söz konusu olduğu yayınlarla ilgili yaptırımlarını sürdürdü; yaptırım uygulanmayan durumlarda ise başkanı aracılığıyla yayıncı kuruluşlara LGBTİ+ karakterlere yer vermemeleri için gözdağı verildi. LGBTİ+ görünürlüğünü sembolize eden gökkuşağı renkleri sosyal hayatta yasaklanıp kriminalize edilirken; LGBTİ+ çocukları içeren yayınlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından sansürlenmeye devam edildi.

Müzyisyenler, LGBTİ+ olmaları gerekçe gösterilerek Konya, Diyarbakır, Gaziantep ve Bursa'da sahne yasaklarına maruz bırakıldı.

9. Çalışma Hakkı

2021 yılında bu başlık altında sekiz ihlal raporlanmıştır. LGBTİ+'lar, LGBTİ+ olmayanlarla eşit istihdam koşullarına sahip değiller. Çalışma hayatında cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı yasaklayan özel normlar bulunmazken, işverenler açısından eşit davranma yükümlülüğünü zorunlu tutan İş Kanunu'nun 5. maddesinin LGBTİ+'ları koruduğuna dair somut bir yargı kararı bulgulanmadı. Öte yandan istihdam edilenler açısından normatif düzlemde koruma hükmü varken işe alım aşamasında bu söz konusu değil.

Kaos GL olarak Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi ile birlikte gerek kamu sektöründe gerekse de özel sektördeki LGBTİ+'ların istihdam koşullarına ilişkin araştırma ve raporlama^{52 53} yapmaktayız. Dolayısıyla insan hakları raporumuzun bir parçası olan bu raporlara göz atılması tablonun daha anlaşılır kılınması açısından önemlidir.

52 <https://kaosgl.dernegi.org/images/library/kamu21.pdf>

53 <https://kaosgl.dernegi.org/images/library/ozelsektor21.pdf>

221'i kamu sektörü, 633'ü özel sektör çalışanı toplam 854 kişinin anket yöntemiyle katıldığı araştırma sonuçlarına göre LGBTİ+'ların işyerindeki görünürlüğü, ayrımcı düzenlemeler veya eşitliği güvence altına alan normların yokluğu nedeniyle oldukça sınırlıdır. Çalışma hayatında nefret söylemi, kapalı olmaya zorlama, işe alım sürecinde veya istihdam ilişkisinin devamında ayrımcı tutum ve söylem yaygın şekilde devam etmektedir.

Raporda bulgulandığı üzere *"istihdamda cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet özelliklerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi, LGBTİ+ çalışanların huzurlu ve verimli bir çalışma ortamına erişimdeki dezavantajlı konumlarının dönüştürülmesi, sosyal ve ekonomik hakların kullanılması konusunda eşitliğin sağlanabilmesi için hem hukuk politikası, hem kurumsal politikalar hem de sivil toplum örgütlerinin oluşturacağı stratejiler anlamında atılması gereken adımlar, yapılması gereken tartışmalar"* bulunmaktadır.⁵⁴ Aynı değerlendirme özel sektör için de geçerlidir.

Öte yandan bazı mesleklerde LGBTİ+'ların istihdam edilemeyeceğine ilişkin açık veya örtülü düzenlemeler ve uygulamalar; yasanın iptali istemi veya bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesi önüne taşındığında, Anayasa Mahkemesi'nin temel haklara ilişkin güvence normlarını çeşitli nedenlerle (Güvenlik⁵⁵, eğitim sektörleri⁵⁶) uygulamadığı dikkat çekmektedir.

10. Sosyal Güvenlik Hakkı

Türkiye sosyal güvenlikteki ayrımcı uygulamalarına 2021 yılında da devam etti. Sosyal güvenlik sistemi bir bütün olarak LGBTİ+ çiftlerden çalışmaları karşılığı, heteroseksüel çiftlerden aldığı primi almasına rağmen, prim ödemeleriyle oluşan sistemden yararlandırılmaları söz konusu olduğunda LGBTİ+'lara heteroseksüel çiftlere verdiği hizmeti vermemektedir. Başka bir ifadeyle evlilik eşitliğine veya tanınmış birlikteliklere izin vermeyen Türkiye'de heteroseksüel çiftler evlenmeleri halinde birbirlerinin sosyal güvenlik hakkına hem sağlık hizmetleri hem de emeklilik ücretleri bağlamında erişirken, nüfus kaydında atanmış cinsiyeti aynı olan kişilerce yaşanan birliktelikler bu haktan yoksun bırakılmaya devam ediliyor.

Kadın ve erkeklerin emeklilik haklarından yararlanmalarında kadın lehine alınan pozitif aksiyonlar; uyum sürecini nüfus kaydında henüz gerçekleştirilmeyen trans kadınlar için hala alınmıyor.

⁵⁴ Adı geçen rapor, sf 12.

⁵⁵ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2017-166-nrm.pdf>

⁵⁶ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2928>

Genelevlere kabul edilmeyen trans seks işçileri sosyal güvenlik hakkından yoksun çalışma koşullarına mecbur bırakılırken; bunun sonucunda birçok sigorta koluna erişim imkanından da yoksun bırakılmaktadır.

11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı

2021 yılında bu başlık altında on üç ihlal raporlanmıştır. Türkiye, 31 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanunla⁵⁷ dernekleri sivil toplum aktörü değil “risk analizi” gerektiren olası “terör” odağı olarak göreceğini kamuoyuna duyurmuş oldu. Kanun değişikliğine bağlı olarak değiştirilen dernekler yönetmeliğinde⁵⁸ dernekler düşük, orta ve yüksek derecede riskli olarak sınıflandırıldı; böylelikle devlet açısından sivil toplumun risksiz görüldüğü bir durumun söz konusu olmadığı resmi olarak kabullenilmiş oldu.

Fotoğraf: Ateş Alpar, İstanbul

LGBTİ+ hak örgütlerinden, kuruluşu 2020 ve öncesine dayananların önemli bir kısmı gereksiz olarak denetim sürecine alındı, denetlenenlerin bir kısmı idari para cezası ödemek zorunda kaldı.

57 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.7262.pdf>

58 <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=8038&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>

Bu kanunla yaratılmaya çalışılan toksik etki; platform, ağ veya iş-birlikleri zemininde ilişkileri devam eden kuruluşlardan birinin denetlenmesi halinde diğerinin de denetlenmesi sonucuna götüren düzenlemeler nedeniyle dernekleri faaliyet gösteremez veya zaman ve emeklerinin büyük bölümünü risk analizlerine ayırır hale getirdi, atomize etti. Öte yandan dernek denetleme kurulları ve yönetim kurullarında görev alabilecek kişilerin kapsamı risk analizleri nedeniyle oldukça kısıtlandı. Türkiye Cumhuriyeti devleti bir bütün olarak yurttaşların örgütlenme hakkını sistematik olarak ihlal ediyor, temel güvencelerden alıkoyuyor, nefret ikliminin mağdur kesimi LG-BTİ+'larsa bu güvencesizliği çok daha derinden yaşıyor.

“Kulüp kapatıldığında twitter üzerinden öğrendim. Fahrettin Altun twitter’den duyurmuştu. Büyük bir şok etkisiydi aslında. Bir anda allah allah ne oluyor, bu gerçek mi, ama Fahrettin Altun paylaşmış nasıl gerçek olmayabilir, şaşkınlık duygusu yaşadım. Sonra metni okuyorsun, bir sürü yalan ifade var.”

“Herhangi bir politik “varlığı” alanda bulunmayan bir kulübün sırf içinde lubunyalardan olduğu için kapatılması “e o zaman biz bu ülkede nasıl yaşayacağız” diye sorgulatan bir olaydı. Ve gitgide bu devlet şiddetinin artması lubunyaların korku duymasına sebep oluyor, ben de korku duyan insanlardan biriyim.”

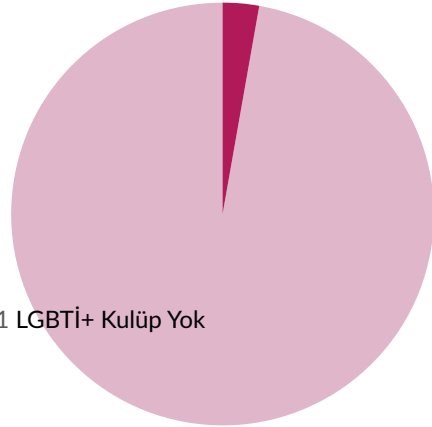
Mert, trans aktivist, Boğaziçi Üni. Öğrencisi, İstanbul

Merkezi idare örgütlenme özgürlüğüne topyekün sistematik bir saldırıyı başlatmışken, kamu idaresi olan üniversite yönetimleri ise LG-BTİ+ öğrencilerin örgütlenme hakkını inkar etmeye devam ediyor. 247 devlet üniversitesinden yalnızca ikisinde LG-BTİ+ öğrenciler kulüp olarak örgütlenmişken, 102 vakıf üniversitesinden yalnızca sekizinde LG-BTİ+'lar örgütlü. Örgütlenme imkanına sahip üniversitelerdesse ayrımcı uygulamalar devam ediyor.

Üniversitelerde Kurulu Kulüpler

%2,9 LG-BTİ+ Kulüp Var

%97,1 LG-BTİ+ Kulüp Yok

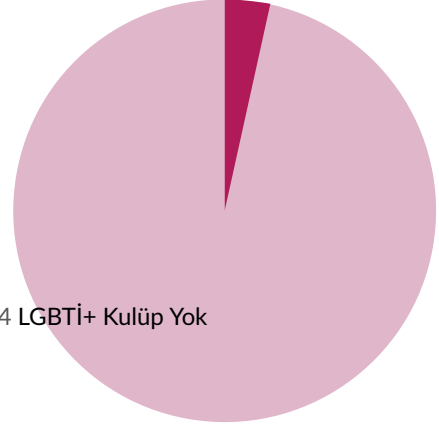

2017 yılında Ankara ilinde LGBTİ+ hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının LGBTİ+ hakları konulu her türlü etkinliği Ankara Valiliği tarafından yasaklanmış; yürütmeyi durdurma süreçlerinin tüketilmesinin ardından konu bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine taşınmıştı. Mahkeme, başvurunun kişiselleştirilmemiş bir idari işleme dayalı soyut bir başvuru olduğundan bahisle ve derneğin güncel zararının, yasaklama kararının idare mahkemesi tarafından iptali ile ortadan kaldırılmış olmasını gerekçe göstererek kabul edilemezlik kararı verdi.⁵⁹ Oysa Kaos GL tarafından İçişleri Bakanlığına yöneltilen yazılı soruya verilen yanıtta, Valiliğin genel yasaklama kararı itibarıyla Ankara ilinde yalnızca iki LGBTİ+ derneği bulunduğu bilgisi paylaşıldı. Başka bir ifade ile Anayasa Mahkemesinin gerekçesinin aksine Valilik yasaklama kararlarının somut hedefleri bu iki dernekti.

Kayıtlı Öğrenci Sayısına Göre

%4,6 LGBTİ+ Kulüp Var

%95,4 LGBTİ+ Kulüp Yok

12. Mülkiyet Hakkı

2021 yılında bu başlık altında iki ihlal raporlanmıştır. Türkiye’de taşınmaz veya taşınır mal anlamında LGBTİ+’ların mülk edinmesi önünde yasal bir engel bulunmuyor; 2021 yılında bu yönde raporlanmış bir olgu da bulunmamakta. Bununla birlikte mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilecek, sosyal güvenlik hakkından kaynaklı pozisyonlara (Bkz. 10. Bölüm) erişim önündeki yasal engeller, LGB-

“Şey hissettirdi bana. Bizden ne kadar korkuyorlar. bir avuç öğrenci aslında bunlar.

Belki etki alanları düşük ama birilerine ulaşmaya çalışan bir avuç öğrenciye devlet başkanının sözcüsü ya da devlet başkanlığında bir yetkili doğrudan hedef göstererek açıklama yapmış ve kulüplerini kapatmış. Bir yandan güçlüyüz dedirtiyor ama bir yandan da “e devlet başkanı bunu yaptıysa polis ne yapacak.” Kuralları yazan en tepedeki insanlar böyle yapıyorsa o zaman polisi ne yapar bu devletin?”

Mert, trans aktivist, Boğaziçi Üni. Öğrencisi, İstanbul

⁵⁹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/10351>

Tİ+'lar açısından mülkiyet hakkına erişimin teorik ve pratik olarak engellenmesi anlamına gelmektedir.

Ayrıca LGBTİ+'ların miras hakkından yararlanmada uğradığı ayrımcı muamele⁶⁰, miras yoluyla mülk edinme hakkının kısıtlanması anlamı taşıyor.

13. İtibarın Korunması Hakkı

2021 yılında bu başlık altında on ihlal raporlanmıştır. Avrupa Konseyi mekanizmalarında özel hayata saygı hakkının bir unsuru olarak ele alınan itibarın korunması hakkı; 2021 yılında da devletin negatif yükümlülük bağlamında en alt seviyedeki görevlisinden cumhurbaşkanına dek bütün kademelerdeki kişiler tarafından ihlal edilmiştir. Bu yönüyle devlet, görevli veya temsilcileri aracılığıyla negatif eylemleri sonucunda LGBTİ+'ların kişi ve topluluk olarak itibarın korunması hakkını (Özel hayata saygı hakkı bağlamında) sistematik olarak ihlal etmiştir.

Üçüncü kişiler tarafından LGBTİ+'lara yönelen itibara dönük saldırılara ise devlet müdahalesiz kalarak hak ihlaline yol açmıştır.

13.a. Genel Olarak

Nefret söylemi içersin ya da içermesin LGBTİ+'ların veya LGBTİ+ hakları alanında çalışan tüzel kişilerin itibarına dönük üçüncü kişi müdahalelerine karşı kamu makamları önleme yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Özellikle kamu görevlilerinin LGBTİ+'ların itibarın korunmasına karşı gerçekleştirdikleri negatif eylemler, itibara dönük üçüncü kişi eylemlerini teşvik edici ve cesaretlendirici bir etki yaratmıştır. Hiçbir kamusal yetki sahibi kişi bu tip itibara saldırı anlamına gelen eylemleri kınayan sözler sarf etmemiştir. Yargı erki ise cezasızlık politikası yoluyla bu tür söylemlere himaye sağlamaktadır.

13.b. Nefret Söylemi

Türkiye yargı sisteminin tepe noktasında bulunan Anayasa Mahkemesi; nefret söylemine ilişkin Avrupa Konseyi standartlarını benimsediğini kararlarında ifade etse⁶¹ de henüz bu standartlar LGBTİ+'ların gündelik hayatta uğradığı nefret söylemlerine karşı korunmada bir ilerleme anlamına gelmedi. Mahkeme, önceki

⁶⁰ <https://kaosgl.dernegi.org/images/library/mirashukukubilginotu.pdf>

⁶¹ Ayrıntılı değerlendirme için bkz: <https://kaosgl.org/gokkusagi-forumu-kose-yazisi/aym-kararlari-isiginda-nefret-soylemine-karsi-ceza-hukuku-mekanizmalarinin-isletilmemesinin-bireysel-hak-karsisindaki-durumu>

yıllarda olduğu gibi 2021’de de LGBTİ+’lara yönelen nefret söylemine ilişkin yapılan hiçbir bireysel başvuruda hak ihlali kararı vermedi.

Yargı makamları kendilerine dönük nefret söylemine karşı ceza hukuku mekanizmalarına erişimde LGBTİ+’lara başarı elde etme şansı sunmadı. “Onursuz ibne” gibi nefret söyleminin en vulgar formları bile savcılık veya mahkemelerce “ifade özgürlüğü” gerekçesiyle karşılandı.⁶² Statüsü anayasada tarif edilmiş üst düzey kamu görevlilerinin nefret söylemlerine karşı yapılan suç duyuruları ise şikayetçiler aleyhine açılan ceza davalarına dönüştü.⁶³

Kaos GL tarafından yayımlanan 2021 Medya İzleme Raporu’nda şu değerlendirme yer verildi.

“2021 yılı yazılı basında LGBTİ+ kimlik ve varoluşunun “ahlaksızlık”, “hastalık”, “sapkınlık”, “suç” ve “günah” olarak gösterildiği bir yıl oldu. Yazılı basında ayrımcı dil çok sık bir biçimde kullanıldı. Metinlerin yarısından fazlası ayrımcıydı. 2021’de bütün metinlerin neredeyse yarısında (1898 metin) LGBTİ+’ların düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü ihlal etmeye çağrı vardı. “LGBTİ+ Dernekleri Kapatılsın” üstbaşlığıyla yıllardır sürdürülen karalama kampanyaları Boğaziçi Üniversitesi protestoları ve İstanbul Sözleşmesi gündemleriyle birleşerek hız kazandı. Yazılı basında LGBTİ+’larla ilgili metinlerin neredeyse yarısında LGBTİ+ örgütlenmeleri hedef gösterildi, LGBTİ+ derneklerinin kapatılması çağrısı yapıldı veya yaygınlaştırıldı, LGBTİ+’ların varolmaları dahi hedef gösterildi ve LGBTİ+’ların ifade özgürlüğüne saldırıldı. Bu durum, LGBTİ+ karşıtlığının artık medyada kemikleşmiş bir hal aldığını, gündem ve olaylar değişse de LGBTİ+ düşmanlığının sürdüğünü gösteriyor.”

“LGBTİ+’lar 2021’de en çok siyaset (2531 metin) haberlerinde yer aldı. Siyaseti 852 metinle nefret suçları takip etti. LGBTİ+’ların en çok temsil edildiği haberler arasında 791 metinle eğitime ilişkin haberler de yer alıyor. Geçtiğimiz yıllardan farklı olarak, eğitim haberlerinde LGBTİ+’ların daha fazla yer almasının sebebi eğitim hakkına ilişkin habercilikte bir gelişmeden ziyade Boğaziçi Üniversitesi protestolarıydı. Boğaziçi Üniversitesi protestolarına ilişkin haberlerde LGBTİ+’lar sistematik olarak hedef gösterildi. Temel hak alanlarından olan çalışma, sağlık ve barınma alanlarında ise LGBTİ+’lar kendine çok az yer bulabildi.”

Medya izleme raporlarında nefret söylemi konusunda bu anahtar bulgulara ulaşılırken, diğer tarafta devletin, Basın İlan Kurumu aracılığıyla nefret söylemi yayan gazetelere aktardığı mali kaynağın boyutları dikkat çekti. Kamuoyuyla

⁶² <https://kaosgl.org/haber/yeni-akit-in-nefret-soylemine-takipsizlik-karari>

⁶³ <https://kaosgl.org/haber/erinc-sagkan-escinseller-hastalik-yayiyor-ifadesine-karsi-aciklama-yapmak-sorumlulugumuz>

paylaşılmayan ancak basına sızan ve tekzip edilmeyen bilgilere göre⁶⁴ aralarında Sabah (1.), Yeni Şafak (5.)'ın olduğu gazeteler yüklü destekler aldı.

13.c. Askere Alma Süreçleri

Vicdani ret hakkı Türkiye'de hala tanınmış değil. Belirli zamanlarda gerçekleştirilen ücret ödeyerek zorunlu askerlik yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılma uygulaması özellikle düşük gelirli LGBTİ+'lar açısından bir seçenek değil. LG-BTİ+'ların askere alma işlemlerini başlatması hala zorunluluk, zorunlu askerlik uygulamasından muaf tutulmanın tek koşulu ise kişi hakkında "psikoseksüel bozukluk" veya benzeri bir "tanı" konulmuş olması. Bu durum tek başına cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve karakteristiğine tıbbi bir durummuş gibi yaklaşılmasına yol açarken; orduya katılmak isteyen LGBTİ+'lar açısından da kimliğin bir engel olarak ele alınmasına neden oluyor. Öte yandan cinsel yönelimleri nedeniyle ordudan atılanların bireysel başvuruları, Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal bulunmadığına ilişkin kararlarla karşılanıyor.

14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı

Özellikle sağlık alanındaki bilimsel ilerlemelerden ve teknolojiyen yararlanma hakkı LGBTİ+'lar açısından sorun olmaya devam etmiştir. Gey, biseksüel, trans ve queerler için sosyal ağ olarak kendini tanımlayan Grindr uygulamasına 2013; queerler için sosyal ağ olarak kendini tanımlayan Hornet internet sitesine ise 2020 yılından bu yana erişim engellenmiştir. Anayasa Mahkemesi en eskisi 2018 tarihli konusu ise erişimin engellenmesi olan dokuz başvuruyu birleştirerek genel kurul kararı ile ihlal tespit etmiş iken⁶⁵; eşcinsel bir başvurucunun Grindr uygulamasına erişimin engellenmesi ile ilgili 2015 tarihli başvurusu hakkında yedi senedir karar vermedi. Anayasa Mahkemesinin yayımladığı bültene göre⁶⁶ Mahkemenin elinde incelenmeyi bekleyen 58730 başvurudan 70'i 2015 tarihli başvuru, işte bu başvurulardan biri de Grindr başvurusu.

Üreme hakkına erişim ihlalleri bilimsel ilerlemelerden yararlanma hakkına erişim ile iç içe geçmiş olarak sistematik şekilde engellenmektedir.

HIV'le yaşayan LGBTİ+'ların da ihtiyaç duyduğu ve farmakoloji alanındaki bilimsel gelişmelerin bir sonucu olarak HIV geçiş ihtimalini barındıran aksiyonların

64 <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-h%C3%BCk%C3%BCmete-yak%C4%B1n-medyaya-para-akt%C4%B1/a-57699280>

65 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884>

66 https://www.anayasa.gov.tr/media/7734/bb_2021_tr.pdf

ardından kullanılan PeP, PReP gibi geçiş önleyici tıbbi müdahalelere erişim ancak Şiddet vakalarından sonra devlet tarafından reçete ile karşılanmakta, bunun dişinde kullanıcıların kendiliklerinden erişmesi beklenmektedir.

15. Siyasi Katılım Hakkı

2018 tarihinde kabul edilen Anayasa değişikliklerinden sonra daha da ykŐelen katı merkezizetçi yönetim sistemi zaten sınırlı olan katılım kanallarının iyice kullanılmaz hale gelmesine yol açtı. Seçimle gelinen herhangi bir yönetim kademesinde açık kimlikli LGBTİ+'lar yer almıyor. Siyasi partilerin merkez kadrolarında da LGBTİ+ temsiliyeti söz konusu değil. Yasama süreçlerine LGBTİ+ kişi ve alanda örgütlü sivil toplum kuruluşları katılmıyor. 2021 yılında kimi yerel yönetimlerce LGBTİ+'lar için işlevsellik kazandırılan siyasi katılım mekanizmaları merkezi yönetim tarafından açılan soruşturmalarla engellenmeye çalışılıyor.

Öte yandan sivil toplum kuruluşları üzerindeki devlet baskısı (Bkz. Bölüm 11) katılım hakkını aşındıran sistematik uygulamaları 2021 itibariyle arttırmış oldu. Bu yönüyle 2020'nin son günü çıkan Kitle İmha Silahlarının Finansmanının nlenmesi Hakkındaki Kanunun değişiklik yaptığı Dernekler Kanunu'na bağlı olarak yapılan 21.10.2021 tarihli Dernekler Yönetmeliği değişikliği, siyasi katılım hakkının genel olarak sınırlandığı bir soyut düzenleme oldu. LGBTİ+ derneklerinin devlet tarafından "yüksek riskli" olarak algılanan varlığı, kurulu LGBTİ+ derneklerinin tamamına yakınının devlet tarafından denetlendiği bir düzlemi açığa çıkardı.

İzmir ilinin Alsancak semtindeki Bornova sokakta yayalaştırma projesinin halkın karar alma sürecine dahil edilerek olgunlaştırıldığı ne sürülse de⁶⁷ sokakta ikamet edenlerin baskın çoğunluğu olan translarla iletişim kurulmadığı yereldeki hak savunucuları tarafından ifade edildi.

16. Yabancıların Hakları

2021 yılı içerisinde Türkiye'de bulunduğu sırada hak ihlaline uğramış ve mülteci veya sığınmacı statüsünde olmayan bir yabancıyla ilgili ihlal, medya taramaları kapsamında bulgulanmadı.

67 <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/alsancak-bornova-sokagi-yayalarin-oluyor/45926/156>

17. Mültecilerin Hakları

2021 yılı içerisinde bu başlık altında medya taramaları kapsamında bir ihlal bulunmadı. Bunun temel nedeni Türkiye hukukuna göre mülteci sayılmanın koşullarından birinin de başvuruçunun herhangi bir Avrupa ülkesinden iltica etme zorunluluğu olması.

Türkiye, *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme*'yi 5 Eylül 1961 sayılı Resmî Gazete'de yayımlayarak yürürlüğe soktu. Bununla birlikte sözleşmenin imzalanması aşamasında yayımlanan deklarasyonla kapsam "1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da cereyan eden hadiseler" olarak çizilmiş, ilerleyen yıllarda deklarasyonunu Avrupa Konseyi üyesi ülkeler olarak revize etse de Türkiye, "Avrupa'dan gelenler" formülasyonundaki ana sınırlamayı kaldırmamıştır. Kaos GL tarafından yayımlanmış geçmiş raporlarda *Türkiye'ye gelen LGBTİ+ mültecilerin çoğunlukla İran, Irak ve Suriye'den Türkiye'ye sığınmacı statüsü elde etmek amacıyla geldikleri* tespitine yer vermiştir. Dolayısıyla Türkiye'de bulunan LGBTİ+ mülteciler, mültecileri koruyan uluslararası andlaşmalardaki güvencelerden yoksundur.⁶⁸ Bu yönüyle Türkiye, iltica hakkına ilişkin evrensel güvenceleri bu konuda mevzuat oluşturmayarak sistematik olarak ihlal etmektedir.

18. Sanık Kişilerin Hakları

2021 yılında bu başlık altında iki ihlal raporlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine gerek Anayasa Mahkemesine gerekse de İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine yapılan ihlal başvuruları ağırlıkla adil yargılanma hakkı ihlallerinden kaynaklanmaktadır.⁶⁹⁷⁰

LGBTİ+'ların sanık olarak sujesi olduğu ceza yargılamaları çoğu zaman çok boyutlu ihlallerin üretildiği pratikler olarak dikkat çekmektedir. Bazı örnekler şu şekildedir.

- Zorunlu olmayan durumlarda kasıtlı olarak trans sanıklara kimlikteki isim ile hitap etme,
- Tek taraflı kolluk tutanaklara dayalı olarak cezalandırma,
- Sanıklar tarafından gösterilen tanıkların beyanlarına gerekçe ortaya konulmaksızın itibar etmeme,
- Sanık lehine de delil toplanmasını talep etmesi gerektiği halde savcılarının sanıklar lehine delil toplamaması veya toplanmasını talep etmemesi,

68 Yakın tarihli bir araştırma Hevi LGBTİ+ Derneği tarafından yayımlanmıştır: https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2021-05/multeci-lgbti-saglik-hakki-ve-ayrimcilik-raporu_dijital-1.pdf

69 https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2020_ENG.pdf

70 https://www.anayasa.gov.tr/media/7734/bb_2021_tr.pdf

- Kanunda “fuhuş” suç olarak tanımlanmadığı halde yasal koşulları oluşmadan verilen fuhuşa yer temini cezaları,
- Özellikle uyum sürecini nüfus kaydında tamamlamamış trans kadın ve erkek mahpusların cezaevlerinden transferlerinin cinsiyet kimliği kendilerinden farklı kişilerle yapmaya zorlanması,
- Duruşma için gelinen adliyelerde kendi cinsiyet kimliklerine uygun tuvaletlerden yararlandırmama belli başlı sistematik örneklerdir.

19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin Hakları

2021 yılında bu başlık altında bir ihlal raporlanmıştır. 2021 yılında ceza ve tutukevlerinde kalan LGBTİ+'ların geçmişten bugüne taşınan sorunları devam etti. LGBTİ+ tutuklu ve hükümlüler izole bir yaşam sürmeye mahkum ediliyor. Kişiler, bu mekanlarda uygun olmayan koşullarda tutulmaya devam edildi ve çoğu zaman tecrit “zorunlu” bir seçenek olarak sunuldu.

Bu yerler hala LGBTİ+'lar açısından insan onuruna uygun değil. Özellikle trans tutuklu ve mahkumların cinsiyet kimliklerinden kaynaklı olarak farklılaşan ihtiyaçları, cezaevlerine girişten, duruşma salonlarına gitmeye; cezaevinde sosyalleşmeye dönük uygulamalara erişememekten, cezaevinden tahliye olmaya dek bir dizi süreçte hak ihlallerinin etkisini daha da arttırıyor.

2021'de cezaevindeki el işi üretiminin, hammaddelerin cezaevi kantininde satışının sonlandırılması yoluyla engellenmesi üzerine trans kadın hükümlü Esra Arıkan tarafından başlatılan açlık grevi, geçirdiği mide kanaması nedeniyle kendisi tarafından sonlandırıldı⁷¹, talepleri ise yerine getirilmiş değil.

20. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı

2021 yılında bu başlık altında dört ihlal raporlanmıştır. Başta kamu hastaneleri olmak üzere genel olarak sağlık sistemi LGBTİ+'lar açısından sağlık hakkına erişimde ayrımcı tavırların yeniden üretildiğı mekanlara dönüştü, LGBTİ+'lara sağlık hizmeti vermeyi reddeden hekim ve çalışanlar 2021'de de var olmaya devam etti. LGBTİ+'lara dönük ayrımcılığın sağlık hizmet sunucularında yasaklanmasına ilişkin özel bir düzenleme yok. Mahremiyet hakkı sağlık hizmetlerinde, kişilerin sağlık verilerine erişimin kolaylığı nedeniyle sık sık ihlal ediliyor.

71 <https://www.pembeyhat.org/haberler/detay/2561/esra-arikan-mide-kanamasi-gecirmesi-nedeniyle-aclik-grevini-sonlandirdi>

Öte yandan kamu hastaneleri hala beden uyum operasyonları için gerekli standartları sağlamaktan uzak. Hatalı cerrahi uygulamalara karşı başvurulabilecek yasal usuller oldukça karmaşık ve başarı şansı sunmaktan uzak.

Evlilik eşitliğinin olmadığı Türkiye’de çalışmayan LGBTİ+ kişilerin partnerlerinin sosyal güvenlik hakkı kapsamındaki sağlık hakkına erişimi hala söz konusu değil.

Sağlık sistemi intersekslerin bedensel ve zihinsel bütünlük haklarını gözetemeyen düzenlemelerden hala yoksun. İntersekslere sağlık hizmet sunucuları tarafından tıbbi veya bilimsel bir zorunluluk bulunmamasına rağmen yapılan müdahaleler toplumsal cinsiyet normlarının belirleyiciliğinde gerçekleşiyor ve bu müdahalelere ilişkin mahrem bilgiler tıbbi araştırma gerekçesiyle yaygınlaşabiliyor. Öte yandan Sağlık Bakanlığı beden bütünlüğüne müdahale edilen interseks çocuklar için özel bir veri tutmuyor veya bu veriyi kamuoyuyla paylaşmıyor.

21. Eğitim Hakkı

2021 yılında bu başlık altında bir ihlal raporlanmıştır. Merkezi yönetimin sıkı denetimi altındaki lise ve altı seviyedeki okullar LGBTİ+’lara dönük akran zorbalığını önlemeye dönük herhangi bir düzenlemeye tabi değil. 2021 yılında da bu güvensizlik hali devam etti. Toplumun yalnızca heteroseksüel erkek ya da kadınlardan oluştuğu kabulüne dayanan heteronormatif sistem okullarda LGBTİ+’ları yok saymaya devam etti.

Üniversite öğrencisi LGBTİ+’lar açısından 2021 eğitim hakkı ihlallerinin sistematik olarak sürdüğü bir yıl oldu. Uyum sürecini mezuniyetten sonra tamamlamış transların, uyum süreci sonrasında da kullanmaya devam ettiği mezuniyete ilişkin belgeler üzerinde isim değişikliği yapma talepleri halen reddediliyor. Üniversiteler fiziki olarak ikili cinsiyet sistemine göre kurgulanmış durumda. Yurtlar LGBTİ+’lar açısından erişimi zor, erişilebildiğinde ise LGBTİ+ varoluşu yok sayan kural ve uygulamalarla donatılmış durumda. Üniversitede ifade özgürlüğünü kullanan LGBTİ+’lara açılan idari ve adli soruşturmalar, tutuklama ve gözaltı gibi güvenlik tedbirleri ile burs/öğrenim kredisi kesme yaptırımları eğitim hakkını doğrudan ihlal eden eylemler olarak sürmeye devam etti.

22. Evlenme veya Aile Kurma Hakkı

Türkiye’de evlilik eşitliğini sağlamaya dönük düzenleme olmadığı gibi tanınmış birliktelikler de söz konusu değil. Bu anlamda geçmiş senelerde yayımlanmış raporlarımızdaki olumsuz statüko hala korunmakta. Otuz yaşını geçen kişilerin tek başına evlat edinmesi mümkünken bu durumdaki kişilerin birlikte evlat edinmesi, evlilik koşulunun varlığı nedeniyle imkansız.

23. Mal ve Hizmetlere Erişim

2021 yılında bu başlık altında üç ihlal raporlanmıştır. Mal ve hizmetlere erişim bakımından da eşitliği sağlayıcı herhangi bir yasal düzenleme mevcut değil. Bu başlık bakımından da önceki yıllarda mevcut olan yasal durum 2021’de de geçerliliğini korurken, işletmelerin LGBTİ+’lara mal veya hizmet sağlamaktan kaçınma tutumu ve mülk sahiplerinin LGBTİ+’larla kiralama sözleşmesi kurmaktan kaçınma tutumu 2021 yılında artarak sürdü. Türk Ceza Kanunu 122. maddesi ise mal ve hizmet satışından kaçınmayı belirli ayrımcılık formlarının varlığı şartına bağladığı halde bu şartlar arasında cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya cinsiyet karakteristiği sayılmadığından LGBTİ+’lar mal ve hizmetlere erişimde engellemelerle karşılaştı. Bununla birlikte bir olumlu örnek olarak Ankara Asliye Ceza Mahkemesi, cinsiyet kimlikleri nedeniyle üç trans kadını işletmesine kabul etmeyen bir lokantanın yetkilileri hakkında TCK 122. maddenin ihlal edilmesi nedeniyle ceza verip, hükümün açıklanmasını geriye bıraktı.⁷²

LGBTİ+ çocuklarla ilgili edebi eserler sistematik olarak muzır ilan edilerek bu konudaki ürünlere erişim engellendi. Ticaret Bakanlığının kararı nedeniyle gökkuşağı temalı ürünlerin satışına hala erişim sınırlı.

“Şunu hissettiğimi anımsıyorum öpüşme anında “Ah ne güzel bir kadınla öpüşüyorum ve mekanda herhangi bir sıkıntı yaşamıyorum!” diye içimden geçirmiştim. Çok keyifli bir andı. Yaklaşık 10 dakika sonra kapıdan çıktığım sırada güvenliğin yanından geçerken güvenlik “Biraz sakin olun” dedi. O anda neye uğradığımı şaşırımdım çünkü yaptığım iki eylem vardı biri dans etmek ikincisi öpüşmek.”

“Öfkelendiğimi anımsıyorum. Çaresiz hissetmedim bu sanırım yıllardır aktivizmin içinde olmamdan dolayı. Ne yapabileceğimi üç aşağı beş yukarı biliyorum. Ama çok öfkeliydim. İşletmeciyi buldum, işletmeci bana “Nasıl öpüştüğüne göre değişir” dedi. O sırada heteroseksüel çiftlerin öpüştüğünü gördüm. Çok karmaşık duygulardı. Öfkeliydim, kararlıyım ve biraz da buruktum çünkü Türkiye’de LGBTİ+ partiler dışında öpüştüğüm çok az alan var. Sokakta öpüşmek falan hala daha neye maruz kalacağımı bilmediğim için açıkça yaptığım bir eylem değil.”

isim, Non - Binary, Antalya

⁷² <https://kaosgl.org/haber/transfobik-koroglu-iskembecisi-ne-ayrimcilik-cezasi>

E. TAVSİYELER

Yürürlükteki başkanlık sistemi, yürütme yetkisinin sadece cumhurbaşkanlığı makamında birleştiği bir model ortaya koyarak, geçmiş dönemde kendilerine siyasi sorumluluk da verilen bakanların bu rolünü birer sekretere dönüştürmüştür. Bu nedenle tavsiyelerimiz arasında yer alan muhatap olarak Cumhurbaşkanlığı Makamı; İçişleri, Adalet, Sağlık Bakanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü gibi alt teşkilat olarak her türlü yürütme unsurunun asıl sorumlusu olarak değerlendirilmiştir.

Öte yandan bu tavsiyelerin sınırlı bir liste olmadığını, LGBTİ+'ların gerçek eşitliğinin ve haklara erişiminin sağlanmasının çok kapsamlı bir politikanın hayata geçirilmesi ile mümkün olabileceğini ayrıca belirtiriz.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisine

- Yasama süreçlerine LGBTİ+ hak örgütlerini ilgisi ölçüsünde, uygun araçlarla dahil edin.
- Ayrımcılık üreten yasaları, Anayasanın 10. maddesine uygun olarak herkesin yasa önünde eşitliğini tesis edecek şekilde gözden geçirin.
- İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin, Türkiye Cumhuriyeti tarafından 18 Nisan 2001 tarihinde imzalanan, Ayrımcılığın Genel Olarak Yasaklanmasına ilişkin 12 No'lu Ek Protokolünü onaylayın.
- Türk Ceza Kanunu'nun "Nefret ve Ayrımcılık" başlıklı 122. maddesini, LGBTİ+'ları da ayrımcılığa karşı koruyacak şekilde değiştirin.
- İfade özgürlüğünün ihlali aracına dönüşmüş bulunan TCK 216. maddeyi, amacına uygun ve nefret söylemini önlemeye hizmet edecek şekilde değiştirin.
- Nefret saikiyle işlenen suçların cezalarını, aynı suçların basit hallerinden yüksek olacak şekilde ayırıştırın.
- Cinsiyetin hukuken tanınması önünde bir engele dönüşen Türk Medeni Kanunu'nun 40. maddesinin beden bütünlüğüne ve üreme yeteneğine müdahaleyi zorunlu kılan yapısını öncelikle değiştirerek maddeyi insan hakları

standartlarına uygun hale getirin ve beyan sistemini güvence altına alın.

- Homofobik ve transfobik nefretin odağı haline dönüşen medya organlarının devlet tarafından finansmanını sağlayan yasaları değiştirin.
- İnsan haklarıyla ilgili meclis komisyon ve alt komisyonlarına işlerlik kazandırın.
- TİHEK, Kamu Baş Denetçiliği gibi mekanizmaları birer insan hakkı mekanizmasına dönüştürün, bunları her türlü ayrımcılıkla mücadele için yetkilendirin.
- Üniversitelerde yaygın şekilde uygulanan ayrımcılığın sona ermesi için Yükseköğretim Kanunu'nda sayılan ana ilkeleri insan hakları standartları ile uyumlaştırarak Anayasanın 10. maddesine uygun şekilde yeniden yazın.

2. Cumhurbaşkanlığına

- Valilikler aracılığıyla fiilen yasaklanmış bulunan toplanma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı önündeki engelleri kaldırın.
- Kolluk güçlerinin gökkuşağı bayrağı, trans bayrağı gibi LGBTİ+ var oluşunu sembolize eden ifade araçları üzerindeki fiili yasaklarını sonlandırın.
- Kolluk güçlerinden kaynaklanan işkence ve kötü muamele ile mücadele için eylem planı oluşturun.
- Kolluk güçlerinin kişilerin cinsiyet kimliği, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcı tutumlarını sonlandıracak düzenlemeler yapın.
- Şikayet hakkının inkarına yol açan kolluk uygulamalarına son verin, bu hakka erişimi kolaylaştıracak önlemler alın.
- Kolluk güçlerinin nefret suçlarıyla mücadele etmesi için özel mekanizmalar geliştirin.
- Keyfi ve hak ihlaline neden olacak şekilde gerçekleşen Kabahatler Kanunu ve Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği uygulamalarını sonlandırın.
- Evlerin keyfi şekilde kapatılmalarına karşı etkin itiraz prosedürleri getirin.
- Ev kapatmaların kaçınılmaz olduğu durumlarda kişilerin barınma ihtiyacını güvence altına alın.

- LGBTİ+'lara dönük nefret içeren eylem ve söylemleri kayıt altına alın ve kamuoyuna açıklayın.
- İstanbul Sözleşmesini yeniden yürürlüğe sokun.
- Üst düzey kamu görevlileri dahil kamu görevlilerinin nefret söylemi ve ayrımcı dil üretme ve yaymalarını önleyici kurallar getirin ve buna ilişkin disiplin mekanizmaları geliştirin.
- LGBTİ+'lara dönük nefret söylemini ve nefret eylemlerini kınayın.
- Sivil toplumla işbirliği içinde kamu görevlilerinin ayrımcılığı yasaklayan ve eşitliği sağlayan kuralları ne şekilde hayata geçirebilecekleri konusunda rehber olacak meslek içi eğitimler düzenleyin.
- Seks işçisi transların kayıtlı çalışmaları önündeki fiili engellere son verin, onları sisteme dahil ederek sosyal güvenlik haklarını güvence altına alın.
- Dernekleşme özgürlüğü önünde engele dönüşmüş denetime ilişkin uygulamalara son verin, Venedik Komisyonunun değerlendirmeleri kapsamında kuralları revize edin.
- Çalışma yaşamındaki homofobik ve transfobik ayrımcılıkla mücadele için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına görev tanımı yapın; bu alandaki ayrımcılıkla istihdama erişimi de dahil edecek şekilde mücadele edin.
- Anayasanın 10. maddesindeki kanun önündeki eşitlik hükmü kapsamında LGBTİ+'ların sosyal yardım ve sosyal destek programlarına erişimi önünde idareden kaynaklanan engelleri kaldırın.
- Kamu hastanelerinde gerçekleştirilen cinsiyet uyum operasyonlarının standartlarını yükseltin.
- Asker alma süreçlerindeki ayrımcı ve homofobik/transfobik uygulamalara son verin.
- Cezaevlerindeki LGBTİ+ mahpus ve tutukluların yaşam standartlarını yükseltin ve ayrımcı uygulamalara son verin.
- Üniversitelerdeki ayrımcı uygulamaların sonlanmasını sağlayacak düzenlemeler yapın, mezun transların diploma ve transkript gibi meslek hayatlarında kullandıkları güncel belgeler üzerindeki isim değişikliği prosedürlerini kolaylaştırın, bu değişikliklerin geçmişte çağrıştıracak versiyonlarını ortadan kaldırın.
- Hakim ve savcılara verilecek eğitimlerde LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığın önlenmesine ilişkin içeriklere yer verin.

3. Uluslararası Paydaşlara

a. Avrupa Konseyine

- Türkiye'nin LGBTİ+ haklarına saygı göstermesi için İnsan Hakları Yüksek Komiseri tarafından yapılan çağrılarını etkili şekilde takibini sağlayın.
- Türkiyeli yetkililerin nefret söylemlerini her fırsatta ve basın önünde kınayın.
- İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen LGBTİ+ haklarına ilişkin bütün kararların üye devletlerde de uygulanmasını sağlayacak mekanizmaları hayata geçirin.
- Bakanlar Komitesinin LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığa ilişkin tavsiye kararlarının etkili şekilde uygulanması için çaba gösterin.
- Türkiye Cumhuriyeti ile kurulan her türden iletişimde LGBTİ+ haklarının yaygın olarak ihlal edildiğine ilişkin raporlara dikkat çekerek yetkileri bu konudaki Konsey standartlarına uygun hareket etmeye çağırın.
- Türkiye'deki yargı organları ile yürütülen ortak eğitim projelerinin içeriklerine LGBTİ+ hakları alanındaki konsey standartlarının da yer alması için gerekli düzenlemeleri yapın.
- Parlamenterler Meclisi'nin izleme süreçlerinde LGBTİ+ hakları ile ilgili bilgileri çoğaltın ve derinleştirin.
- Ortak toplantı ve basın demeçlerinde LGBTİ+ haklarının Avrupa Konseyi açısından bir ortak değer olduğunu vurgulayın.
- Konseyin organlarının Türkiye'de LGBTİ+ hakları ile ilgili tavsiyelerinin etkin takipçisi olun.

b. Avrupa Birliğine

- Türkiyeli yetkililerin nefret söylemlerini her fırsatta ve basın önünde kınayın.
- İnsan haklarının evrenselliği ışığında insan haklarının, jeopolitik konularda bir unsur olarak ele alınmasını reddedin.
- Homofobik/transfobik üniversitelerin işbirliği protokollerini iptal ederek buradaki öğrencilerin üniversiteler aracı kılınmaksızın programlardan yararlanmasının araçlarını yaratın.
- Fon sağladığınız kamu kurumlarının LGBTİ+ hakları açısından durumunu ölçecek kriterler geliştirin.
- Bir Avrupa Konseyi organı olan Irkçılığa ve Ayrımcılığa Karşı Avrupa Komisyonunun izleme raporlarında yer alan tespitlerin ve tavsiyelerin sözcüsü olun.

F. SONUÇ

Önceki yıllarla karşılaştırıldığında 2021 yılının verileri, LGBTİ+'ların gerek tek tek vakalar gerekse de mevzuat ve politika oluşturma bağlamında açık ve yoğun bir geriye gidişi işaret etmiştir. Raporda ortaya konulan tablo gerek ülke ölçeğinde gerekse de küresel ölçekte izleme yapan kurumların bulgularıyla paraleldir. Bu durum Türkiye'nin içinde olduğu insan hakları krizinin LGBTİ+'lar açısından derinleşerek hissedildiğini göstermektedir.

İstanbul Sözleşmesiyle uyumlu LGBTİ+ kapsayıcı bir mevzuat beklentisi önceki raporlarımızda ifade edilmişken sözleşmeden çekilme kararı görünürde olsa önemli bir uluslararası güvencenin yitirilmesi anlamına gelmiştir.

Devletin bütün kişi ve kurumlarıyla LGBTİ+'ları hedef tahtasına oturtarak herhangi bir hak başlığında LGBTİ+'lara erişim olanağı sağlamaması; var olan olanakları ortadan kaldırmaya çabalaması ve bundan ayrı olarak doğrudan LGBTİ+ varoluşunu hedefleyen eylem ve söylemler, bahsedilen büyük gerilemenin en önemli işaretlerinden olmuştur.

Ayrı erkler olduğu anayasada belirtilmesine rağmen görevlendirme, atama ve terfilerde Hakimler ve Savcılar Kurulu dolayısıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı veya onun etkisi altındaki yargı sistemi, LGBTİ+'ların adalete erişimi zaten sınırlı bir imkan iken ortaya çıkan durumda tümü ile bir imkan olmaktan çıkmıştır. Öte yandan güvenceleri bir ölçüde daha fazla olmasına rağmen Anayasa Mahkemesinin de gerek bireysel başvuru gerekse de soyut/somut norm denetimi yoluyla önüne gelen başvurularda LGBTİ+'lar açısından hak alanını ve kazanımları güvence altına alan bir içtihat oluşturamadığı görülmektedir.

Bu topyekün saldırıya rağmen LGBTİ+'ların insan hakları alanında en dinamik kesimi oluşturduğu, toplumsal muhalefetin hak alanından doğru unsur olarak bütün baskılara rağmen özellikle ifade özgürlüğünü kullanma konusunda ısrarcı olduğu da görülmektedir.

G. KAYNAKLAR

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
1.	03.01.2021	Link	Yayın kısıtlaması	Türkiye	İfade Özgürlüğü
2.	04.01.2021	Link	Çıplak arama	İstanbul	Kötü Muamele Yasağı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
3.	07.01.2021	Yok	Bilgi edinme başvurusu reddi	İstanbul	İfade Özgürlüğü
4.	07.01.2021	Yok	Bilgi edinme başvurusu reddi	Kayseri	İfade Özgürlüğü
5.	24.01.2021	Link	Trans kadına silahlı saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı
6.	27.01.2021	Link	Kulüp odasına saldırı	İstanbul	Örgütlenme Özgürlüğü
7.	01.02.2021	Link	Yürüyüşten gözaltı	İzmir	Kişi Özgürlüğü Hakkı
8.	02.02.2021	Link	Gökkuşáğı bayrağına saldırı	Ankara	İfade Özgürlüğü
9.	03.02.2021	Link	Dernekler hakkında karalama haber	Türkiye	İtibarın Korunması Hakkı
10.	04.02.2021	Link	Trans Marmaray'a alınmadı	İstanbul	Ayrımcılık/Seyahat Özgürlüğü
11.	04.02.2021	Link	Eyleme polis saldırısı	Çanakkale	Kötü Muamele Yasağı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
12.	06.02.2021	Link	Muhafif kişinin cinsel yöneliminin ifşası	Türkiye	Özel Hayata Saygı Hakkı
13.	06.02.2021	Link	Gökkuşáğı bayrağına saldırı	İzmir	İfade Özgürlüğü
15.	07.02.2021	Link	Homofobik vaaz	Zonguldak	Nefret Söylemi/İtibarın Korunması Hakkı
16.	08.02.2021	Link	Gökkuşáğı bayrağına saldırı	İstanbul	İfade Özgürlüğü
17.	09.02.2021	Link	Diyanet-Sen Homofobik Açıklama	Türkiye	Nefret Söylemi/İtibarın Korunması Hakkı
18.	12.02.2021	Link	Fuhuş operasyonu	Aydın	Çalışma Hakkı/Barınma Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
19.	26.02.2021	Link	Trans kadına basit patlayıcı atıldı	İzmir	Kişisel Bütünlük Hakkı
20.	01.03.2021	Link	Milletvekiline şantaj	Denizli	İtibarın Korunması Hakkı
21.	01.03.2021	Link	Yayın kısıtlaması	Türkiye	İfade Özgürlüğü
22.	02.03.2021	Link	Trans kadına cinsel saldırı	İstanbul	Kötü Muamele Yasağı/Usul
23.	04.03.2021	Link	Gökkuşáğı bayrağına yasak kararı	Adana	İfade Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
24.	06.03.2021	Link	Cumhurbaşkanı Sözcüsünden nefret söylemi	Türkiye	Nefret Söylemi/İtibarn Korunması Hakkı
25.	06.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına yasak	İstanbul	İfade Özgürlüğü
26.	06.03.2021	Link	Trans kadınlara eylem sonrası gözaltı	İstanbul	İfade özgürlüğü/Kişi Özgürlüğü Hakkı/Kötü Muamele Yasağı
27.	06.03.2021	Link	Kaymakamlıktan homofobik açıklama	İstanbul	Nefret Söylemi/İtibarn Korunması Hakkı
28.	07.03.2021	Link	Etkinlik yasağında "LGBT"	Mardin	Toplanma Hakkı
29.	08.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına yasak	Ankara	İfade Özgürlüğü
30.	08.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına polis engeli	Adana	İfade Özgürlüğü
31.	09.03.2021	Link	Trans kadına kimyasal saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı
32.	12.03.2021	Link	Trans kadına nefret cinayeti	İzmir	Yaşam Hakkı
33.	15.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına polis engeli	İzmir	İfade Özgürlüğü
34.	17.03.2021	Link	Sergi yargılaması	İstanbul	İfade Özgürlüğü/Kişi Özgürlüğü Hakkı
35.	17.03.2021	Link	Trans kadın sokakta dövüldü	Antalya	Kişisel Bütünlük Hakkı
36.	20.03.2021	Link	İstanbul Sözleşmesinden çekilindi	Türkiye	Mevzuat Bağlamında Kişisel Bütünlük Hakkı
37.	21.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına polis engeli	Antalya	İfade Özgürlüğü
38.	25.03.2021	Link	Homofobik nefret saldırısı	Kocaeli	İşkence Yasağı/Usul
39.	25.03.2021	Link	Gökkuşacağı bayrağına polis saldırısı	İstanbul	İfade Özgürlüğü
40.	15.04.2021	Link	Fransız eşcinsel Yahudi mahpus Türkiye'de hapisanede saldırıya uğradı	Giresun	Mahpus Hakları/İşkence
41.	21.04.2021	Link	Etkinlik iptali	İstanbul	İfade Özgürlüğü
42.	14.05.2021	Link	Etkinliğe ülkücü tehdidi	Ankara	Toplanma Hakkı
43.	21.05.2021	Link	Kişinin cinsel yöneliminin ifşası	Türkiye	Özel Hayata Saygı Hakkı
44.	30.05.2021	Link	Homofobik nefret cinayeti	Balıkesir	Yaşam Hakkı
45.	01.06.2021	Link	LGBTİ+ Haber Portalı muhabirine polis engeli	Ankara	İfade Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
46.	07.06.2021	Link	Doktordan transfobi	İstanbul	Sağlık Hakkı
47.	15.06.2021	Link	Trans kadına kiralamadan kaçınma	İstanbul	Barınma Hakkı
48.	15.06.2021	Link	Eşcinsel hakeme ayrımcılık	Trabzon	Çalışma Hakkı
49.	19.06.2021	Link	Yürüyüşe polis kordonu	İzmir	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
50.	20.06.2021	Link	Kadın eylemciye erkek polis araması	İstanbul	Onur Kırıcı Muamele
51.	22.06.2021	Link	Pikniğe polis engeli	İstanbul	Toplanma Hakkı
52.	23.06.2021	Link	Kaymakamlıktan etkinlik yasağı	İstanbul	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
53.	23.06.2021	Link	Valilikten etkinlik yasağı	İstanbul	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
54.	23.06.2021	Link	Oyuncağa TRT sansürü	Türkiye	İfade Özgürlüğü
55.	25.06.2021	Link	Hipokrat yeminine müdahale	Sakarya	Mevzuat Bağlamında Sağlık Hakkı
56.	25.06.2021	Link	Kasıtlı yalan haber	İstanbul	İtibarın Korunması Hakkı
57.	26.06.2021	Link	Onur yürüyüşüne polis müdahalesi	İstanbul	Kişi Özgürlüğü Hakkı/ Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
58.	26.06.2021	Link	Gökkuşluğu bayrağına polis engeli	Ankara	İfade Özgürlüğü
59.	28.06.2021	Link	Trans kadınların evlerine mühür	İstanbul	Barınma Hakkı
60.	29.06.2021	Link	Cezaevinde taciz ve şiddet	Eskişehir	İşkence/Kötü Muamele Yasağı
61.	30.06.2021	Link	Onur Yürüyüşüne müdahale	Eskişehir	Kişi Özgürlüğü Hakkı/ Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
62.	30.06.2021	Link	Yürüyüş sonrası linç girişimi	İstanbul	Yaşam Hakkı
63.	02.07.2021	Link	Hipokrat yeminine müdahale	Eskişehir	Mevzuat Bağlamında Sağlık Hakkı
64.	05.07.2021	Link	Reddi hakim talebine red	İstanbul	Tarafsız Mahkeme Hakkı
65.	07.07.2021	Link	Yolda yürüyene darp	Kayseri	Kişisel Bütünlük Hakkı
66.	08.07.2021	Link	Valilikten genel etkinlik yasağı	Aydın	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
67.	11.07.2021	Link	Onur Yürüyüşüne müdahale	Aydın	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
68.	13.07.2021	Link	Homofobik saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
69.	13.07.2021	Link	Homofobik saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı
70.	16.07.2021	Link	Yaya translara hayasızca hareket suçlaması	İstanbul	Seyahat Özgürlüğü
71.	16.07.2021	Link	Onur yürüyüşüne dava	Ankara	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
72.	17.07.2021	Link	LGBTİ+ Kulübü danışmanına işten çıkarma	İstanbul	Çalışma Hakkı
73.	19.07.2021	Link	Plajda ayrımcılık	Antalya	Mal/Hizmete Erişim Hakkı
74.	23.07.2021	Link	İşletmede sözlü taciz	Antalya	Kişisel Bütünlük Hakkı
75.	26.07.2021	Link	Transfobik saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı
76.	28.07.2021	Link	Hipokrat yemine müdahale	Malatya	Mevzuat Bağlamında Sağlık Hakkı
77.	30.07.2021	Link	Transfobik TİHEK'e yargı onayı	Türkiye	Mal/Hizmete Erişim Hakkı/İtibarı Korunması Hakkı
78.	01.08.2021	Link	Trans seks işçisine ev baskını	Afyon	Çalışma Hakkı/Barınma Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
79.	07.08.2021	Link	Homofobik saldırı	Uşak	Kişisel Bütünlük Hakkı
80.	11.08.2021	Link	Sahne yasağı	Konya	İfade Özgürlüğü
81.	13.08.2021	Link	Onur yürüyüşüne çıplak arama, ardından burs kesme cezası	Ankara	İfade Özgürlüğü/Eğitim Hakkı/Mülkiyet Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
82.	14.08.2021	Link	HORNET uygulamasına erişim engeli	Türkiye	İfade Özgürlüğü/Mülkiyet Hakkı
83.	16.08.2021	Link	Yayın kısıtlaması	Türkiye	İfade Özgürlüğü
84.	16.08.2021	Link	İşletmede sözlü taciz	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı/İtibarı Korunması Hakkı
85.	18.08.2021	Link	Bakanlıktan din referanslı savunma	Türkiye	Mevzuat Bağlamında İtibarı Korunması Hakkı
86.	21.08.2021	Link	Trans kadına şiddet	Ankara	Kişisel Bütünlük Hakkı
87.	05.09.2021	Link	Transfobik nefret cinayeti	İstanbul	Yaşam Hakkı
88.	10.09.2021	Link	Aydın'lı aktiviste afiş gözaltısı	Aydın	Kişi Özgürlüğü Hakkı/İfade Özgürlüğü
89.	13.09.2021	Link	Trans doktora ahlak ihracı	İstanbul	Çalışma Hakkı
90.	13.09.2021	Link	Onur yürüyüşüne dava	İstanbul	Toplanma Hakkı/İfade Özgürlüğü
91.	13.09.2021	Link	Sahne yasağı	Bursa	İfade Özgürlüğü
92.	15.09.2021	Link	Kulüp öğrencilerine soruşturma	İzmir	İfade Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
93.	20.09.2021		Transfobik saldırı	Çanakkale	Kişisel Bütünlük Hakkı
94.	27.09.2021	Link	Baro yöneticilerine açıklama davası	Ankara	İfade Özgürlüğü
95.	28.09.2021	Link	İşçileri Bakanından Fişleme İtirafı	Türkiye	Özel Hayata Saygı Hakkı
96.	06.10.2021	Link	Trans kadının şüpheli ölümü	Kocaeli	Yaşam Hakkı
97.	21.10.2021	Link	Trans mahpustan açlık grevi	İstanbul	Mahpus Hakları
98.	04.11.2021	Link	Fuhuş operasyonu	Trabzon	Çalışma Hakkı/Barınma Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
99.	05.11.2021	Link	Fuhuş operasyonu	Trabzon	Çalışma Hakkı/Barınma Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
100.	06.11.2021	Link	Fuhuş operasyonu	Trabzon	Çalışma Hakkı/Barınma Hakkı/Kişi Özgürlüğü Hakkı
101.	07.11.2021	Link	Trans kadının şüpheli ölümü	Kocaeli	Yaşam Hakkı
102.	11.11.2021	Link	Lokantada ayrımcılığa ceza	Ankara	Mala erişimde ayrımcılık
103.	18.11.2021	Link	Güvenlikçinin tespit edilmesi istemine red	İstanbul	Tanıkların Sorgulanması Hakkı
104.	20.11.2021	Link	Transfobik nefret saldırısı	İzmir	Kişisel Bütünlük Hakkı
105.	20.11.2021	Link	Transfobik nefret saldırısı	İzmir	Kişisel Bütünlük Hakkı
106.	20.11.2021	Link	Transfobik nefret saldırısı	İzmir	Kişisel Bütünlük Hakkı
107.	20.11.2021	Link	Transfobik nefret cinayeti	İzmir	Yaşam Hakkı
108.	24.11.2021	Link	Yayın kısıtlaması	Türkiye	İfade Özgürlüğü
109.	24.11.2021	Link	Sahne yasağı	Gaziantep	İfade Özgürlüğü
110.	25.11.2021	Link	Gökkuşluğu bayrağına polis engeli	Eskişehir	İfade Özgürlüğü
111.	06.12.2021	Link	Trans kadının şüpheli ölümü	Ankara	Yaşam Hakkı
112.	10.12.2021	Link	Sahne yasağı	Diyarbakır	İfade Özgürlüğü
113.	13.12.2021	Link	Trans öğrenci yurttan barındırılmadı	İzmir	Barınma Hakkı
114.	14.12.2021		Esat - Eryaman	Ankara	Kötü Muamele Yasağı/Usul
115.	14.12.2021	Link	Komşulardan homofobik saldırı	İstanbul	Kişisel Bütünlük Hakkı
116.	29.12.2021	Link	Trans bayrağı parçalandı	Ankara	İfade özgürlüğü

